

Dr. Kovács L. P. Bánk OFM

BEVEZETÉS AZ ESZKATOLÓGIÁBA

Budapest, 2014

BESZÉLGETÉS AZ EMBERISÉG ÉLETÉNEK VÉGSŐ DOLGAIRÓL

AZ ESZKATOLÓGIA TÁRGYA

Az ESZKATOLÓGIA az egyén és az emberiség életének végső dolgaival, illetve eseményeivel (görögösen: ta eszkhata) foglalkozik. Ilyenek: halál, külön ítélet, mennyország, purgatórium, pokol, paruzia, végítélet, a világ megdicsőülése. Az eszkaton szót vagy ezek összességének, vagy pedig bekövetkezésük idejének jelzésére szoktuk használni. A kinyilatkoztatás a véget nem a tények és a történések megszűnésének tekinti, hanem végállomásnak, beteljesedésnek (Mt 28,20: szünteleia), amely felé irányul és igyekszik minden. A végállomás azonban nem nyugvópont, nem az egyén és az emberiség életének végére tett olyan pont, amely után már semmi sem következik, hanem új élet kezdőpontja. Ez az új élet a kinyilatkoztatás szerint egészen más élet lesz. A platóni, a sztoikus és az indus filozófia a dolgok és események örök körforgását tanította, és a kereszténység ókorában egyes alexandriai hittudósok (Origenész) így értelmezték a Szentírásban olvasható újjászületés (Mt 19,28: palingenezia) és újjáalakulás (ApCsel 3,21: apokatasztaszisz) kifejezéseket. Úgy vélték, hogy a történelem befejezésekor minden megsemmisül, aztán újra kezdődik minden, megint lesz Ádám és Éva, ősbűn, áteredő bűn, megváltás. Ezt a nézetet az egyházi tanítóhivatal tévesnek minősítette, mert a legősibb időkre visszamenő értelmezés szerint az említett bibliai kifejezések nem megismétlődésre, hanem olyan átalakulásra utalnak, amilyenről Iz 55-56 és Jel 21,1-5 beszél: minden megszűnik, ami a világon értelmetlen és értelmetlen; minden bűn, pusztulás, pusztítás és diszharmonia végleg eltűnik, és az értékek a maguk teljességében érvényesülnek. Az emberiség boldog jövőjét valló evilági és keresztény elképzelés közt sok a hasonlóság. Megegyeznek az immanenciában, de különböznek abban, hogy a keresztény elgondolás nemcsak immanens, hanem azon felül transzcendens is. Immanencián itt az e világban végbemenő és az emberi fáradtság folytán létrejövő fokozatos fejlődést, az igazság, igazságosság, béke és boldogság világának ember által munkált kibontakozását értjük. Ennek szükségességét a kinyilatkoztatás nyomán

Egyházunk mindig vallotta, leghatározottabb megfogalmazásban pedig a II. vatikáni zsinat tanította. A transzcendencia arra vonatkozik, hogy a kinyilatkoztatás a véget Isten országa kiteljesedésének is mondja, Isten országa pedig nem e világból való (Jn 18,36), pusztán világi eszközökkel meg nem valósítható bár így is kell érte dolgozni. Immanens is, hisz a kegyelem eszközli és bekövetkezése is Isten ingyenes ajándéka lesz. (Ef 1,10-11)

AZ ESZKATON A BIBLIÁBAN

1. Az Ószövetségben az eszkaton eseményeiről elsőnek a prófétai könyvek szólnak teljes határozottsággal. Az eszkaton itt és az újszövetségi Jahve napja, az ítélet napja, a végső leszámolás ideje. A gonoszok számára Isten haragjának és megtorló ítéletének napja, a jámborok viszont igazolást és jutalmat kapnak. (Ám 5,18; Iz 2,12; 10,3; 22,5; Szof 1,2-3) Végítélettel az evangéliumokban is találkozunk (pl. Mt 25,31-46), de itt nem a harag és a megtorlás ítélik, hanem az történik, hogy az ítélet napjára érnek be a jó és rossz cselekedetek gyümölcsei, ekkor különül el egymástól a ma még együtt növekedő tiszta búza és konkoly, választódnak szét a hálóba került hasznos és haszontalan halak. (Mt 13) Akkor látjuk majd, hogy mi mire volt jó, és akkor érthetővé válik a ma még irracionálisnak látszó dolgok és események isteni rendeltetése. Ilyen értelemben apokalüpszisz, vagyis leleplezés is lesz az eszkaton.

2. Az apokalüpszisz kifejezésnek azonban csak másodlagos értelme a jóknak igazolása és a történelmi irracionálé megérthetősége. Elsődlegesen az Úr dicsőségének végleges és teljes megnyilatkozását jelenti ez a kifejezés (vö. Mt 24,30; 1Pt 4,13; 2Kor 1,13-14). Isten dicsősége abban áll, hogy szeretetét teljesen ingyen felkínálja mindenkinek, üdvözíteni, azaz boldogságban akar részesíteni minden értelmes teremtményt; az embert is a vele való boldog életközösségre teremtette. Az eszkatonban mindenki előtt világossá válik ez az üdvözítő szeretet, és még azok is kénytelenek lesznek tudomásul venni, akik szabad akarral elutasították. Az ítélet után kezdődő aión-t Isten dicsőségének ragyogása tölti be. (Mk 10,30; Lk 18,30; 24,26; Róm 5,2; 1Kor 2,6-7; 2Kor 4,4; Ef 1,21)

3. Hogy az ítélet hogyan fog végbemenni és milyen lesz az utána következő állapot, arról a kinyilatkoztatás a prófécia és az apokaliptikus irodalom nyelvén szól: képekben és látomásokban. Kezdetben az üdvösség úgy jelenik meg, mint a bajokból való szabadulás és földi javak birtoklása. Izajás 60-66. fejezetei is még a paradicsomi béke áldásait helyezik kilátásba. Az újszövetségi nép már ráébred, hogy Isten nem tejjel-mézzel folyó országot ad övéinek, hanem abban a jutalomban részesíti őket, amelyben Krisztus részesült, amikor visszatért Atyjához. Az apostoli egyház felismeri Krisztus első és második eljövételének különbözőségét és azt, hogy az apokaliptikus képek a második eljövételre vonatkoznak. De mi a képeknek és jelképeknek lényeges mondanivalója, és mi az, ami csak az akkori ember világgépének és általánosan használt szimbólum-rendszerének függvénye, vagyis csak kifejezési forma, tehát nem tartozik a lényeghez? Ez a kérdés régóta foglalkoztatja a Biblia értelmezőit, igazi jelentőségére azonban csak századunkban döbrentek rá a hittudósok. Ilyenekről van szó: a régiek a mennyet a levegőig fölöttinek képzelték, a kárhozottak helyét pedig a föld mélyében; a sztoikus filozófia hatása alatt a világnak tűzben való megsemmisülésében hittek. A szentírási képek és fogalmazások örök mondanivalóit kutató hermeneutika tudománya a „Divino afflante” kezdetű pápai körlevél (1943) óta sokat fejlődött. Eredményeivel az egyes fejezetek részletezésénél fogunk találkozni.

4. Azt már régebben is látták, hogy a kinyilatkoztatás rendkívül tartózkodó, a szó legnemesebb értelmében józan a részletekre nézve, épp azokban a mozzanatokban, amelyekről az eszkatológiai érdekeltektől fantázia a legtöbbet szeretne tudni. Jámbor képzelődés, népies hiedelem és való vagy vélt kinyilatkoztatás aztán kiszínezi a kinyilatkoztatási eszkatológia térképének fehér foltjait, átfesti eredeti rajzait, és sokszor igen megnehezíti az eredetinek tiszta visszaállítását. A múltban néha hittudósok is hibáztak e tekintetben, mert válaszolni próbáltak olyan kérdésekre, amelyekre nincs válasz a kinyilatkoztatásban, és feleletük csak bibliai kijelentések félreértésére – ennek mentsége koruk hermeneutikájának fogyatékosága, vagy pedig bizonyos filozófiai elvekből való következtetésre támaszkodott.

AZ ESZKATOLÓGIA TÖRTÉNETE

Az apostolok korának igehirdetésében és az apostoli atyák idejében a már beköszöntött, de még nem teljes üdvösség gondolata és a paruzia állt előtérben, az apológéták pedig a test feltámadását védelmezték. Az eszkatológia egész tárgykörének részletes feldolgozását a 4. század nagy hittudósai kezdik el, és csak a skolasztika nagyjai fejezik be. Így alakul ki az ún. klasszikus eszkatológia, amelyet az új teológia képviselői egészen átdolgozandónak tartanak. Ezt azzal indokolják, hogy hiányoznak benne a krisztológiai, szótériológiai és ekkléziológiai vonatkozások, továbbá a ma emberének más a világképe, mint a régi teológusoknak, végül az új hermeneutika eredményei néhány részletkérdésben más állásfoglalást kívánnak, mint amit a múlt század hittudósai képviseltek.

MIKET HANGSÚLYOZ AZ ÚJ TEOLÓGIA AZ ESZKATOLÓGIÁBAN?

a) Bár a klasszikus eszkatológia is tudatában volt annak, hogy az eszkaton végkifejlet, amely felé az egyén és az emberiség történelme irányul, nem figyelt fel az eszkaton visszafelé ható dinamikájára. A mai eszkatológiai szemlélet ezt így látja: az eszkaton eseményei szükségképpen jelen vannak valamilyen formában és hatnak az egész történelem során, tehát a mában is. Ezért csakis rájuk való tekintettel kaphatja meg a maga teljes értelmét a teremtés, a megváltás, az Egyház története és kegyelmi, szentségi élete. A teremtés motívuma olyan ajándékozó szeretet volt, amelynek a gyümölcsei az eszkatonban érnek be, és a Krisztus által szerzett kegyelmi erők már a jelen eseményeivel az abszolút jövőt készítik elő, a földi küzdelmek és szenvedések Krisztus keresztségében való részesedést eredményezhetnek, és így a krisztusi megdicsőülés ígétét is magukban foglalják. Az őskereszténység ezt úgy fogalmazta, hogy Egyházunk szentségi életének középpontja, az eukarisztia ünneplése Krisztus halálának és feltámadásának hirdetése, míg el nem jön (1Kor 11,26).

b) Az egyháztan részletezi azt az igazságot, hogy a megváltott ember életét a már és a még nem kettőssége jellemzi. Az üdvösség rejtett módon itt van már, de kiteljesedéséért még küzdenünk kell és imádkoznunk érte (2Tim 2,10; 1Pt 2,2). A vándoregyház már útban van a tökéletesség felé, és a megváltottság gyümölcseit nem fogja elveszíteni soha, a teljességtől azonban még nagyon távol van; még nem tökéletes. Nem tökéletesek intézményei, megfogalmazásai, tagjai. Mivel Krisztus titokzatos Teste, már birtokolja az ontológiai szentséget, morális szentsége azonban csak az idők végén lesz teljes. Addig örökös harc az egyén és az Egyház élete. Kegyelmi életünk ontológiai síkon a Fiú élete bennünk, aki a Lélek által utat nyit az Atyához (Ef 2,18), de Istennel való egyesülésünk nem lehet teljes, mert gyengeségeink és gyarlóságaink még akadályozzák, és nem lehet végleges, mert bármikor elveszíthetjük. Teljessé és véglegessé az eszkatonban válik, akkor találjuk meg igazi hazánkat (Jn 14,3), és a világ is akkor fogja maradéktalanul tükrözni Isten elgondolásait. Ennek a kettősségnek szem előtt tartása kettőt eredményez: megadja azt, amit ma eszkatológiai feszültségnek szokás nevezni, továbbá segít bennünket önmagunk és a világ lényegének megértésében. Legmélyebb énünket megérteni ugyanis csak az képes, aki a reá és a világra váró örök sorsból kiindulva is értelmezi önmagát.

c) Az eszkatonban bekövetkező teljességet, révbeérkeztséget az új teológia gyakran mondja abszolút jövőnek. Ez a kifejezés könnyen félreérthető: abszolútnak csak azért mondjuk, mert az világban elérhető értékek és tökéletességek relatív jellegével áll szemben. A mi világunkban ugyanis még a legtisztább szeretet és a legnagyobb boldogság is relatív, fogyatékos, ha másért nem, elveszíthetőségének lehetősége miatt. Akkor azonban teljes tisztaságukban érvényesülnek az értékek. Az abszolút jelző nem jelenti azt, hogy egyforma mértékben részesül benne mindenki, és azt sem, hogy akkor mintegy megmerevedik az élet. Az abszolút jövő élete a végtelen igazságban, jóságban, szépségben és szeretetben való részesedésnek végtelen sok formáját és fokozatát, a végtelen Isten végtelen sok formában történő élvezésének lehetőségeit rejt magában, ezért a végkifejlet nem befejezés lesz, hanem az új és igazi, határtalan élet kezdete.

d) Az eszkatológiai szemlélet és az eszkatológiai feszültség a keresztény ember földi életét a reményből és a reményben való létevé teszi. Ez a remény nem pusztá várakozás, vagy jámbor óhajoknak, vágyaknak a jövőbe való kivetítése, hanem hitre épülő meggyőződés (2Kor 5,6-9). Isten ugyanis a múltban világosan kimutatta szeretetét, szándékait, hatalmát, és ereje a jelenben is állandóan működik. Krisztus feltámadása igazolta, hogy Isten örök életet biztosíthat az ember számára, élete és tanítása pedig megmutatta, hogy milyen úton érhetjük el az abszolút jövőt, és hogy az emberiség élete fokozatos haladás ennek irányában, az egész történelem üdvtörténet is egyúttal. A remény azonban nem jelent bizonyosságot, hiszen egyéni üdvösségünk Isten kegyelmének elfogadásán vagy visszautasításán fordul, és senki sem tudhatja teljes bizonyossággal, hogy ki fog-e tartani az elfogadott kegyelemben. Éppen ezért az eszkatológia állandó éberségre és felelősségérzetre int bennünket: minden tettünkkel egyéni jövőnket és az emberiség jövőjét építjük vagy romboljuk.

e) Az új eszkatológia lényegesen krisztocentrikus. Nemcsak azért, mert Krisztus megdicsőülése után már biztosak lehetünk benne, hogy minden a megdicsőülés állapota felé tart (Jn 12,32), hanem azért is, mert a világ megdicsőülése bizonyos értelemben Krisztus egyéni sorsának kiteljesedése is lesz. A megváltás műve ugyanis akkor bontakozik ki a maga teljességében, a Megváltó személye pedig már nem mostani, rejtett dicsőségbe öltözött, hanem olyan formában jelenik meg, hogy az egész világ kénytelen lesz elismerni Kúriosz-voltát. Szent Pál szerint Krisztus a mi gyarló testünket átalakítja és hasonlóvá teszi megdicsőült testéhez, mégpedig azzal az erővel, amellyel hatalma alá tudja vetni a mindenséget (Fil 3,21). Eszerint Krisztus megdicsőült testéből sugárzik ki az erő, amely az embert és a világot dicsőségre változtatja (vö. 2Kor 3,18; 2Tesz 1,10; 2,14). A megdicsőült Krisztusnak ez a szerepe – több mai hittudós szerint – nem korlátozódik a végső állapotra. Már a történelmi fejlődés során is ez az erő tereli a fejlődést az abszolút jövő felé az evolúció természetes működésének irányítása által. Az egyén számára Krisztus megdicsőülése a biztosítéka az eszkatológiai ígéretek beteljesülésének. Sőt mivel Krisztus prófétai, főpapi és királyi szerepét örökkévalónak mondja a kinyilatkoztatás (Zsid 7,23-24; Lk 1,33), joggal feltételezzük, hogy az örök életben is Ő lesz eszköze Isten színelátásának, Ő fogja közvetíteni a megdicsőültek

hódolatát, és az Ő királyi győzelmében részesülnek azok, akik földi életükben Őt ismerték el legfőbb uruknak és parancsolójuknak.

f) Az ősegyház eszkatológiája erősen kozmikus és kollektív jellegű. Az egyén túlvilági és világvégi sorsával aránylag keveset foglalkozik, mert az egyént Isten népe közösségének tagjaként és a világmindenség sorsának részeseként veszi (Róm 8,19-21; Iz 65,17-24). Ezzel szemben a közép-korban, még inkább a protestantizmus fellépése óta, minden területen az individuum került előtérbe. Századunk antropológiai szemlélete eredményeként az új teológia visszakanyarodott a kinyilatkoztatás emberképéhez, és az eszkatológiában is elsősorban az emberiség és az ember világa sorsával foglalkozik, és ennek keretében beállítva, továbbá az egyén közösségi vonatkozásaiba beágyazva tárgyalja az egyénre vonatkozó eszkatológiai problémákat.

BEVEZETÉS A DOGMATIKÁBA

Dogma: az apostoli kortól dogmának hívjuk azokat a tételeket, amelyeket a katolikus Egyház mint Isten kinyilatkoztatott igazságait tár elénk. A DOGMA szó már a pogányoknál is mindig társadalmilag stabilizált, objektív meggyőződést jelentett, vagy filozófiai alaptételt. A katolikus dogma alatt itt „azokat a kinyilatkoztatott és az Egyház által előadott igazságokat értjük, amelyek elméleti (spekulatív) jellegűek, nem annyira erkölcsi tárgyúak, azaz nem közvetlenül az erkölcsök szabályozására irányulnak. Az ágazatos hittan feltételezi: Isten létének filozófiai megállapítását, továbbá annak történelmi megállapítását, hogy Isten kinyilatkoztatást adott Jézus Krisztus által, amit mindenki képes és köteles hinni (hihető), végül pedig azt a tényt, hogy Egyházat alapított, és azt csalhatatlan tanítónak tette az idők végezetéig. Ezért az ágazatos hittan az Egyháztól veszi át az igazságot.” (Takács József: Dogmatika)

Minden dogmának a tárgyalása a következő módszerrel történik: adva van a tétel (igazság) szövege. Ezt követi a tétel szavainak értelmezése. Utána feltárja a tételt ellenzők sora és tanításuk. Ezután következik a tétel

tel rangja: dogma, tétel a Szentírás vagy a Szentagyomány alapján. Ezután a Szentírásból vett idézetek, majd az Egyházatyák tanítása (Szentagyomány), végül a kegyelemmel segített ész véleménye jön. Ha akadnak a dogmával rokon témák, azokat a tétel végén szokás felsorolni és magyarázni. Az idézetek mellett zárójelben áll a hivatalos leőhelyek sorszáma. (D, azaz Denzinger gyűjtemény és a száma)

A DOGMATIKA FELOSZTÁSA

BEVEZETÉS

Első tárgykör: AZ EGY ISTENRŐL

Második tárgykör: A SZENTHÁROMSÁGRŐL

Harmadik tárgykör: A TEREMTŐ ÉS FELEMELŐ ISTENRŐL

Negyedik tárgykör: A MEGVÁLTÓ ISTENRŐL

Ötödik tárgykör: A MEGSZENTELŐ ISTENRŐL

Hatodik tárgykör: A BETELJESÍTŐ ISTENRŐL

A BETEJESÍTŐ ISTENRŐL SZÓLÓ TEOLÓGIA

A Szentírás ószövetségi része a világ teremtésével kezdődik. Megismertet bennünket azzal a ténnyel, hogy öröktől fogva nincs más, csak az Isten. A látható világból semmi nincs a kezdet kezdetén. Úgy is mondhatjuk, hogy minden, ami nem Isten, akkor kezdett lenni, amikor Isten létet adott neki. Ezt a létet Isten láthatatlan szellemek és látható anyag-világ formájában hozta létre. A Dogmatika tudománynak utolsó fejezete azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a teremtésben kapott lét formáinak lesz-e és mi lesz a vége? A régi görög név arra figyelmeztet, hogy a kinyilatkoztatás, azok az információk, amelyeket Isten eligazításunkra adott mind a teremtésről, mind annak a végső állapotáról, arra tanítanak, hogy a teremtett világ mostani állapota kiterjedésben, fennállásában véges, mulékony és

nagy része meg is szűnik. Vannak azonban jelei a kinyilatkoztatásban annak is, hogy Krisztus másodszor is eljön, ezzel megvalósul az általános feltámadás az emberek részére, majd megtörténik a végítélet és megkezdődik Isten örökké tartó uralma. Ha mindezt tárgyalni akarjuk, akkor a tudományos munkánknak címe inkább így lesz helyes a végső dolgok helyett: A beteljesítő Istenről. Amint a teológia mindegyik része Istenről szól (Beszéd az Istenről). Amikor emberibb módon próbáljuk a kérdést feltenni, hogy kezdett vagy kezdhetett a tapasztalat-gyűjtő, feldolgozó, összegező ember ezzel foglalkozni, azt állapíthatjuk meg: Mózes látomásban tapasztalta a semmi, a kietlen, csendes, lény nem lakta éj (Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde) élménye után, hogy Isten parancsa nyomán „kezdetben teremtette Isten az eget és a földet. A föld pusztaság és üres volt, és sötétség volt a mélység fölött.” (Ter 1,1-2) „Legyen világosság! És lett világosság.” (3) „Legyen boltozat a vizek között!” (6) „Isten elnevezte a boltozatot égnek.” (8) Amikor már volt kinyilatkoztatás, elképzelhető, hogy Isten már Ádámnak is mondott részleteket a világ teremtéséről, akkor felkémlhetett némi gyanú az emberek eszében: Hátha ezt egyszer meg is szünteti. Láthatták az élőlények pusztulását, láthatták viharvert erdőt, netán földrengést. Az emberek életüknek a kezdetén nemcsak születésüknek, de Ábel halálakor a halálukat is megtapasztalhatták. Ebből és más természetes vagy erőszakos ember-halál esetén felmerülhetett a gyanú: Hátha egyszer az emberéletnek is vége lesz? Augusztusi csillaghullás idején még attól is megrettenhettek, hogy a szépen ragyogó égitesteket is várhatja valami katasztrófa. Ugyanígy elgondolkodtató lehetett a mindennapi életben istenbántó káromkodást hallani. Isten hite és parancsai nem a Sínai hegy alatt keletkeztek, hanem rá voltak írva az emberi szív hústábláira. (2Kor 3,3) Ha ez a régi emberek lelkiismeretében tudatos volt, elgondolható, hogy az elszámolás tényéről is voltak fogalmaik. Az Újszövetségben olvashatjuk, hogy a nagy elszámolás, az utolsó ítélet után megtörténik a zsolttáros szerinti ígért arról, hogy Krisztus lába alá vet mindent és mindenkit: „Mert addig kell neki uralkodnia, míg ellenségeit mind a lába alá nem veti. (Zsolt 110,1) Mint utolsó ellenséget, a halált semmisíti meg, mert mindent lába alá vetett. Amikor azonban azt mondja: „Mindent alá van vetve” (Zsolt 8,7), kétségtelenül kivétel az, aki mindent alávetett neki. Mikor pedig minden alá lesz vetve neki, akkor a Fiú is aláveti magát annak, aki mindent alávetett neki, hogy Isten legyen

minden mindenben”. (1Kor 15,25-28) Amin az egyszerű ószövetségi ember elgondolkodhatott az az Újszövetségben az általános világ végi pusztulás után valami csodálatosan szép „ÚJ VILÁGBAN” jelenik meg és tart örökké, a mi örömünkre.

AZ EGYES EMBEREK VÉGSŐ DOLGAIRÓL

Az érdemszerzés állapota, vagyis a próbatétel állapota a halállal véget ér. Isten az első emberpárnak, Ádámnak és Évának lelkük teremtése és a testükkel való egyesítése alkalmával azonnal megadta a megszentelő kegyelmet. Ezzel gyermekévé fogadta és a mennyország örökösévé tette őket. Ez azt jelenti, hogy az Isten képmása, az Ő nevében minden földi dolog, élettelen és élő felett uralkodik Isten megbízásából: „Szaporodjatok és sokasodjatok, töltsétek be a földet! Hajtsátok azt uralmatok alá és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és minden állaton, amely mozog a földön”. (Ter 1,28) Az ember tehát minden élettelen és élő földi lény ura, de nem ura a saját emberi fajtájának, senkinek az életét nem veheti el, a saját magzatáét sem, sőt a saját életét sem. Az ember életét Isten örökkévalónak rendelte, hasonlóan az angyalokéhoz. Kivételt képez a mennybe való belépés és a mennyei örök boldogság elnyerésének módja. Az angyalok pillanatok alatt átestek a próbán: aki ezt okosan tette, birtokolja a kegyelem mértéke szerint az örök boldogságot a nélkül, hogy annak elvesztése szóba kerülhetne. Az ember életének egyedüli Ura a fölséges Isten. Az embernek az üdvösségét hosszabb-rövidebb próbatétel határozza meg. Ez a földi életben történik. Ezt az állapotot latinul VIATOR, magyar szakszóval UTAS állapotnak nevezzük. Ebben élve növelni kell a megszentelő kegyelem mennyiségét (fokát), erősíteni a hitünket és a szeretetünket, ami nem szóbeli igyekezetet jelent, hanem a mellénk rendelt emberek állandó segítségét, boldogabbá tételét jelenti, mégpedig szabadon, Isten akaratá szerint. Isten a földön rendszerint nem jutalmazza gyermekeit, hanem összegezi a földi életben tett jócselekedeteket, és ezek mértéke szerint adja a léleknek a mennyei boldogság erősségét, intenzitását vég nélkül, tehát örökké. A másokat boldogító, önzetlen szeretetet Istennek életünk minden percére kijelölt terve szerint kell gyakorolnunk. A tervet életünk tudatosu-

ló korától halálunk percéig kell teljesítenünk. Mivel Isten nem közli velünk a részleteket, nekünk kell imával, figyelmes szeretettel keresnünk módozatait. Viszonylag könnyen rátalálunk az ismert állapotbeli kötelességeinkre, pénzért végzett munkánkra. A hirtelen jelentkező gondokban is döntünk kell utcán, balesetben, veszélyben arról: ez itt most az én dolgom? Ha tiszta lelkiismerettel annak látom, vagy ha tudok gyorsan úgy dönteni, akkor legjobb akaratommal és tehetséggel igyekezzem szolgálni a rászorulókat. Mindenképp foglaljam bele reggeli imámba: Uram, nyisd rá szememet a nekem szánt feladatokra, és adj hozzájuk alkalmas erőt. Óriási előnyben vannak azok, akik részesültek a bérálás szentségében, mert a Szentlélek a lelkükbe szállt, állandóan bennük él, hogy az értelmüket megvilágosítsa, akaratukat, a hitüket folyamatosan erősítse és a hitük szerint tudjanak élni. Ha a kellő időben adott szülői, gyóntatói jótanács hatására a növendék igyekszik mindent megtanulni, akkor sokoldalúan tud segíteni adott alkalmakkor. Amikor halálunk közeleg, a jó tanács Anyját kérhetjük bizalommal, hogy az esetlegesen elmaradt jót segítsen pótolni. Amikor kiszakad a lelkünk a testünkből, és tökéletesen tisztán feltűnik benne az Isten által készített élet-tervünk, akkor látjuk meg: mit szólhat majd az igaz Bíró? Szorongás vagy kicsattanó öröm kél-e bennünk a tapasztaltak láttán. Csak tisztán, állandóan, önzetlenül érdemes szeretni. Ott dől majd el, ki volt közülünk az igazán okos VIATOR?

NÉZETEK AZ EGYES EMBEREK SZELLEMI LELKÉNEK HALÁL UTÁNI SORSÁRÓL

Mi, katolikusok azt valljuk, hogy a halál beálltakor a szellemi lélek eltávozik a testből, épen megmarad, de egyedül semmit nem tud már tenni, ami az örök életét befolyásolhatná. Több csoport másként gondolkodik erről a kérdéstről: Közvetve tagadják a materialisták. Az ő alapelvük, hogy csak a látható, tapintható anyag létezik, szellemi létező nincs. Az embernek sincs szellemi lelke, tehát a halál után csak a holttest marad. A panteisták: csak a látható dolgok léteznek, ezek együtt jelentik az istent. A halálban eltávozott lélek eloszlik ebbe az anyagi mindenségbe. Az agnosztikus pozitivisták: nem lehet tudni semmit a halál utáni életről. Közvetlenül

tagadják: az origenisták (Origenész követői). Szerintük az angyali lelkeket is állandóan új próbáknak vetik alá. Aki bűnt követ el, kap egy testet, ebben él a földön, amíg meg nem javul. Ha megjavult, visszamehet az égbe egy újabb próbáig. Körforgás. A teozófusok, akik szerint a rendkívüli emberek közvetlenül megismerik Istent. Aki még nem ilyen, javuljon. Ez a javulás azt jelenti, hogy a lélek más és más testekbe költözve változik, vezekel, javul a teljes tisztulásig. Akkor egyesülhet az istenséggel. Ők személyes Istent nem ismernek. Hirscher szerint az erkölcsileg nem teljesen romlott emberek haláluk után is kaphatnak alkalmat Istentől a javulásra.

AZ EGYHÁZ TANÍTÁSA

IV. Ince pápa: „Ha pedig valaki bűnbánat nélkül hal meg halálos bűnben, az kétségkívül az örök kárhozat tüzében szenved örökre. Megkeresztelt kisgyermek lelkei, és olyan felnőttek lelkei is, akik szeretetben halnak el és sem bűn nem terheli őket, sem emiatt valami elégtétel kötelessége, azonnal bejutnak az örök hazába”. (D 457)

II. Lyoni zsinat: „Azoknak a lelke pedig, akik a szent keresztség felvétele után egyáltalán semmi bűn szeplőjét nem vonták magukra, és azokét is, akik a bűn elkövetésével szerzett szeplőt vagy testükben maradvány, vagy azok levetése után megtisztultak, azonnal befogadja az ég. Azoknak a lelke azonban, akik halálos bűnben, vagy pusztán áteredő bűnben halnak meg, azonnal a pokolra kerülnek, noha nem egyenlő büntetéssel bűnhődnek.” (D 464; XXII. János D 493a)

MINŐSÍTÉS:

Meghatározott hittétel tehát, hogy azok üdvözülnek, akik kegyelem állapotában halnak meg, és azok kárhoznak el, akik halálos bűn állapotában. Meghatározott hittétel: a mennyország és a pokol lényeges dolgok tekintetében változhatatlanul örökké tart.” (Takács József: Dogmatika 845-846 oldal alapján)

ÉRDEMSZERZÉS A BIBLIÁBAN

Mi nem emberi bölcsességgel hozakodunk elő annak bizonyítására, hogy csak a halál pillanatáig van módunk az örökéletre érvényes jócselekedeteket összegyűjteni. Mi a túlvilágról jött Krisztus tanítását birtokoljuk ezzel a ténnyel kapcsolatban is: „Aki felülről jön, fölötte van mindenkinek. Aki a földről való, az földi, és a földről beszél. Aki a mennyből jön, az feljebbvaló mindenkínél. Arról tanúskodik, amit látott és hallott, de a tanúságát senki sem fogadja el. Aki elfogadja tanúságát, az igazolja, hogy Isten igazmondó. Mert akit Isten küldött, az az Isten igéit mondja, ő ugyanis a Lelket nem mértékkel adja. Az Atya szereti a Fiút, és mindent az ő kezébe adott. Aki a Fiúban hisz, annak örök élete van, aki pedig nem hisz a Fiúban, nem látja meg az életet, hanem Isten haragja marad rajta”. (Jn 3,31-36) Általános intelem buzdít arra a Szentírásban, hogy földi életünkben törekedjünk munkálkodni és bűnös életünkéből megtérni, mert a halál után erre már nincs módunk.

Péld 9,5: „Amíg életben voltak ugyanis, tudták, hogy meg fognak halni, mint halottak viszont semmit nem tudtak már” 9,10: „Amit csak megtehet a kezed, szorgalmasan dolgozzál, mert a halál országában, ahová sietsz, nem lesz sem dolog, sem okoskodás, sem bölcsesség, sem tudomány”.

Sir 11,28: „Könnyű Isten szemében az, hogy halála napján mindenkinek megfizessen saját útjai szerint.” 14,13: „Halálod előtt tégy jót barátoddal és erőd szerint nyújtsd ki kezedet, hogy adj a szegénynek.” 17,26: „Halálod előtt tégy bűnvallomást, a halott számára ez képtelenség.” 18,22: Ne akadályozzon semmi, hogy mindig imádkozzál, és ne röstelj megigazulni egészen a halálig, mert Isten jutalma örökre megmarad.”

Gal 6,10: „Amíg van időnk, tegyünk jót mindenkivel!”

Zsid 3,13: „Buzdítsátok magatokat mindennap, míg csak Ma nem lesz az a nap.” 9,27: „Törvény, hogy az embernek egyszer meg kell halnia, azután pedig az ítélet következik.”

Jel 2,10: „Légy hú mindhalálig, és neked adom az élet koronáját”.

Lk 16,25-26: „és mondta neki Ábrahám: Fiam, emlékezzél meg arról, hogy megkaptad a jót életedben, Lázár pedig a rosszat: most vigasztalódik, te pedig gyötrődsz. Ezen felül közöttünk nagy szakadék van, hogy azok, akik innen át akarnak menni hozzátok, ne tudjanak, sem ide ne lehessen átjutni amonnan”.

Jn,9,4: „Nekem művelnem kell annak a cselekedeteit, aki engem küldött, amíg nappal van: jön az éjszaka, amikor senki nem tud dolgozni”.

2Kor 5,10: „Mindannyiunknak ugyanis meg kell jelennie Krisztus ítélőszéke előtt, hogy előhossa mindegyikünk azt, amit test szerint művelt, jót vagy rosszat.” Az ítéletet tehát a szerint mondja ki a Bíró, amit az ember testi életében cselekedett. A halál után tehát sem jó, sem rossz cselekedet nem lesz, amit az ítélet figyelembe vehetne.

AZ EGYHÁZATYÁK AZ ÉRDEM-SZERZÉS IDEJÉRŐL

A Bölcsesség könyve írja, hogy „Isten a halált nem alkotta, és nem leli örömet az élők vesztén. Azért teremtett mindent, hogy legyen, s a földkerekség nemzedékeit gyógyulásra szánta. Nincs meg bennük a romlás mérge, és nincs a földön az alvilág országa. Az igazság ugyanis örök és halhatatlan”. (Bölcs 1,13-15) Ha tehát az üdvösség mai rendjében az emberi élet érdemszerző volta és a bűnök elkövetésének lehetősége is a halálig terjed, akkor ez is újabb rendelkezése kell, legyen az Úrnak. Nézzük körül kissé ezt a kérdést! Isten az embert testtel és lélekkel együtt teremtette. Egyetlen folyamatos életet szánt neki. Az ember teste ugyan ki van téve a romlásnak, elhasználódásnak, de az Úr a paradicsomkertbe ültetett egy úgynevezett Élet fáját. Az emberi test öregedése vagy esetleges betegsége ellen ennek a fának a gyümölcséből vagy leveléből kellett volna az orvosságot megennie mindenkinek. Halál nélkül élt volna mindenki örökké, hiszen Isten

eredeti terve szerint az egész embert akarta a mennyországba átvinni. Ebben a rendelkezésben nyilván az is benne rejlett, hogy az ember érdemszerzésének és vétkezési lehetőségének nem a halál pillanata, hanem a földi életből a mennyei életbe történő átvitel pillanata lett volna. Isten az élet fáját nem pusztította el, de elzárta az emberek elől. A sátán ugyanis megkísértette Évát, hogy egyék a kert közepén lévő másik tiltott fáról, mert Isten abba zárta bele a jó és a rossz tudás titkát, amitől istenné válhatnának. Isten erre külön tilalmat adott: „a kert minden fájáról ehetsz, de a jó és a gonosz tudásnak fájáról ne egyél, mert azon a napon, amelyen eszel róla, meg kell halnod”. (Ter 2,16-17) Éva elszánta magát a rosszra, evett és adott a férjének is belőle. Isten nemcsak a majdani halállal büntette őket, hanem más bajokkal is. Kiűzte őket a kertből: „íme, az ember olyanná lett, mint egy közülünk, tud jót és rosszat. Most aztán nehogy kinyújtsa a kezét, vegyen az élet fájáról is, egyen és örökké éljen! Ezért aztán kiküldte őt az Úr Isten az Éden kertjéből, hogy művelje a földet, amelyből vétetett. Amikor kiűzte az embert, az Éden kertjétől keletre kerubokat és villogó lángpallókat állított, hogy őrizzék az élet fájához vezető utat.” (3,22-24)

TEOLÓGIAI ÉRVELÉS:

Így látja ezt józannak és igaznak a normálisan gondolkodó emberi ész is. Ha nagyobb, különleges büntetéssel sújtanak valamilyen veszélyesebb bűn miatt valakit, és annak feloldozása püspöki jog, akkor azt jó előbb kérni. De ha ez valami ok miatt nem sikerült, akkor rendszerint adnak a bűnnek feloldozására szélesebb körű felhatalmazást. Ezt a bocsánatot utólag már nem lehet utána küldeni a másvilágra.

Clemens Romanus: „Miután ugyanis kiléptünk e világból, nem tudunk többé ott bűnvallomást tenni vagy bűnbánatot tartani.” (MG 1 341, R 103)

Origenes: „E földi élet bevégezése után nem javítható meg képlékeny természetünk állapota sem. Mert amíg itt vagyunk, mintegy a fazekasmester kezében, még ha kiesik is az edény a kezéből, megjavítható és megújítható”. (MG13 464, R 487)

A HALÁLÉRŐL

Az eszkatológiában halál címen csak az ember haláláról beszélünk. Lehet ugyan szép kifejezésként alkalmazni a halál szót kedvenc állatok vagy növények kimúlására is, hiszen azoknál is ez a végső állapot, hogy az addig viruló élet megszűnik bennük. Őseink azt a tényt, hogy az állatok vagy a növények élete megszűnt, sohasem nevezték halálnak, hanem egyszerűen így mondták: elpusztult, elhervadt, elszáradt. Emberi halálra is mondták költői bájjal: „Szép Ilonka hajlott sír felé. Hervadása liliomhullás volt: Ártatlanság képe s bánaté”. (Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka) Az eszkatológia tudomány, amelyben mi sem tudjuk megmondani, hogy mi az élet, mi annak a létesítő és fenntartó oka, legfeljebb az élet fajtáit, minőségeit ismerjük. Az élők teremtéséről így nyilatkozik a Szentírás: a növények és az állatok „előjöttek a vízből”. Isten tehát az élet okát nem fedte fel a látomásban figyelő Mózesnek sem. Már arra felhívta a figyelmét, hogy a növények maguk termelik a saját életüket továbbító, szaporító magot. Az állatok is maguk tudnak szaporodni, bennük van erre a készség, de hogy az életüknek mi a létesítő oka, lényeges válaszuk nincs. Az ember teremtésénél Isten többet mutat Mózesnek. A férfi testét a vörös agyagból veszi, tehát szervetlen anyagból. Isteni hatalmával és értelmével az élő, testrészekből álló tökéletes testet alakította ki. Olyan volt ez a remekmű, mint most egy holttest, bár nem mondjuk annak, mert az még nem volt élő. A Szentírás szerint: „Megalkotta tehát az Úr Isten az embert a föld agyagából, az orrába lehelte az élet leheletét, és az ember élőlényé lett”. (Ter 2,7) Mózes a „lelket lehelő Istent” nem láthatta, csak azt észlelte, hogy az addig élettelen orr cimpái megmozdulnak, az egész test felkel, mozogni, nézni, hallani kezd: ezért írhatta így: ORRÁBA LEHELTE A LELKET, amit sem addig, sem azóta látni nem lehet, de nyilván az az ember testének is az éltetője. Mivel látni nem lehet, azt mondjuk rá kezdettől fogva: szellem, lélek. Ha az ember „kileheli” ezt a lelket, nem tud többé sem mozogni, sem járni, sem táplálkozni, tehát nem él, mert meghalt. Ennek mintájára találta ki az ember, hogy a növénynek is van valami éltetője, és azt növényi léleknek (anima vegetatíva) nevezte el. Nem tudjuk, hogy ez mi, de ha van, a palánta él, mert felszívja a nedvességet és a táplálékot, beépíti a növény testébe, kifejlődik, virágot majd abból magot hoz létre, és sza-

porítja annak a növénynek életét. Így áll az állatok élete is: csakhogy azok már mozogni is tudnak. Ennek az állati éltető elvnek is az anima (lélek) nevet adták: anima sensitíva, azaz érzékelő lélek. A tudósok a növényi lélek működését is ettől eredeztetik. Sem a növényi, sem az állati életforrás nem önálló valami, megszűnik a növény vagy az állat testi működésével együtt. Az ember halála az élet forrását jelentő szellemi lélek eltávozásával áll be. Az emberi lélek szellem, tehát élhet a test nélkül is, de fordítva: a test a lélek nélkül nem tud élni: az EMBER MEGHALT. Addig, amíg az ember él, addig van lehetősége cselekedni testében a vegetatív és a szenzitív tetteket, a lélek éli a szellemi életet: gondolkodik és akar. Ha az Isten által, az Ő törvényeivel megszabott módon gondolkodik, akar, cselekszik, akkor azt mondjuk, hogy ezek a cselekedetek erkölcsileg jók, érdemszerzők, vagyis a mennyországban kapható boldogságot növelő tettek. Ezeket kell itt a földi életben szaporítanunk. Ezt a lehetőséget elveszítjük, amikor a lelkünk Isten parancsára elhagyja a testünket, vagyis az ember meghal. Ezért az okos ember állandóan azt keresi, cselekedeteivel hogyan tud a melléje rendelt embereknek boldogságot ajándékozni. Elsősorban a család tagjait kell boldogítani, aztán a helyi közösséget, a nemzetet és mindenkit, akinek a jót Isten itt és most az én közvetítésemmel akarja küldeni. Az elmulasztott jót-tevés elméletileg nem pótolható.

A TESTTŐL ELVÁLT LÉLEK MEGISMERŐ TEVÉKENYSÉGÉNEK MÓDJÁRÓL

Az ember megismerő tevékenysége a földi életben az érzékeléssel kezdődik. A bölcsélet erről így nyilatkozik: Nihil est in intellectu, nisi prius fuerit in sensu. (Semmi sincs az értelemben, hacsak előbb nem volt meg az érzékben). A halállal a lélek eltávozik a testtől. A megismerés módja ezzel megváltozik, hiszen a testben vannak elhelyezve az érzékeink, és a testtel együtt pusztulnak el. A lélek viszont, mint szellemi természet, két képességgel rendelkezik: van értelme és akarata. Most csak az értelemmel, mint szellemi megismerő képességgel foglalkozunk. Ennek is csak a megismerési módját keressük. Amíg a lélek együtt van a testtel, a megismerő tevékenység így működik: valamelyik érzékszervünk felfedez egy megis-

merhető anyagi tárgyat. Alakja, színe, szaga közletről három érzékszervvel felfogható: rétes. Számba veszem, további érzékelés: édes vagy sós, kemény vagy kellemesen lágy. Ezeket a tulajdonságokat eszem tovább értékeli: jól esik, tápláló, ettem már ilyet, jobb volt, kevésbé ízlik. A halál után ezek az érzékelések elmaradnak. A testtől elvált állapotban az értelem arányos tárgya már nem az anyagi, hanem az anyagtalan létező. Ezért a testtől elvált lélek megismerése tiszta szellemek módján történik. Ez azonban a tiszta szellemek megismerésének tökéletességét sohasem érheti el. A testtől elvált lélek hogy ismeri meg önmagát és hogy a tiszta szellem Istent? „A testtől elvált lélek tehát önmagát saját lényege által ismeri meg, Istent pedig következtetések útján, amennyiben megérti, hogy ő nem szükség-szerű lény, tehát könnyen megteszi azt a lépést, hogy Istenről, mint okról tegyen állítást. Azután saját képességeit megismerve, hasonló lépéssel ismeri meg Isten attribútumait is. Istennek ez az ismerete tehát nem közvetlen, hanem „azok általi, amik teremtettek”. (Takács, Dogmatika,851) Ezt talán könnyebben megértjük, ha ismerjük a Dogmatika legelső tételét. Ezt megelőzően rá kell gondolnunk, hogy mi Istenről már földi életünkben is szerezhetünk ismereteket teljesen természetes úton-módon, vagyis amikor Isten még nem segít értelmünk munkájában kegyelmeivel, tehát természetfeletti erőivel, és azt a fázist ismerjük jobban, amikor már Istenről a saját magáról adott információk, kinyilatkoztatások rendelkezésünkre állnak, és imádsággal, tanulással értelmünket magát is megerősíti az Isten a megismerés folyamatában. Ezért jó ismerni a Dogmatika első tételét, amely a kegyelemtől még fel nem emelt, meg nem segített értelem állapotában próbálja az ember megismerni Istent. Mire juthat ekkor? A tétel: „Az egy és igaz Isten, Urunk és teremtőnk megismerhető az emberi értelem természetes fényénél mindabból, amit alkotott”. Ha akad olyan ember, aki felnőtt anélkül, hogy bármit hallana vagy olvasna Istenről, az abból amit lát, a teremtményekből, amik körülveszik, képes megismerni az egy igaz Istent. Ez a megismerés vonatkozik Isten létére, tehát hogy biztosan van, Ura mindennek, amit alkotott, Ura a megismerő embernek is.

AZ EMBER TOVÁBBI SORSÁT A KÜLÖN ÍTÉLET AZONNAL MEGHATÁROZZA A HALÁL UTÁN

Az embernek egyetlen élete van, ami a fogantatással kezdődik, mert Isten a semmiből abban a pillanatban megteremti az általa irányított és kialakított magzati testhez illő emberlelket, egyesíti vele, egy szellemi önállóságot teremt hozzá, amit személynek nevezünk. Isten eredeti terve szerint ez az új ember az édesanya méhében kifejlődve kilenc hónap múlva megszületik, és kezdi önállóan lélegezni. Ennek a jele az első sikoly: a megszületett gyermek önálló életet kezdett. Ezt követi a további fejlődés egészen a felnőtt korig, majd az Isten rendelése szerinti leéli földi életet, és az üdvösség mostani rendjében akkor a léleknek el kell válnia a testétől, vagyis meg kell halnia. Az ember személye a lélekkel marad és ítéletre kerül a halál pillanatában. A test neve holttest. A személy a lélekkel egyesülten oda távozik, ahol az örök Bíró, a halálból feltámadt Krisztus tartózkodik. Minden lélek hozzá talál, mert Isten ereje oda viszi. Jézus ekkor nem fedi fel önmagát, a személy lelki szemével nem látja. Az ítélethez nincs szükség semmiféle segítségre. Jézus ismer minden embert. Ez nem azt jelenti, hogy tudja a nevét, hanem mindent tud róla, ami az üdvösség dolgához tartozik. Látja az Atya vele kapcsolatos egész öntudatos élete minden gondolatát és akaratát döntését. Ez azt jelenti, hogy minden erkölcsileg helyes vagy helytelen döntést pontosan ismer. Nemcsak azt látja Jézus, hogy a halál előtti végső döntés Isten mellett vagy ellene szolt, amin már változtatni nem tud. A lélek látja, mire érdemes. Az ítélet tehát semmiben sem hasonló a földi bírósági eljáráshoz. Az örök Bíró azonnal kimondja az ítéletet. Ezt a lélek azonnal megtudja: a mennyországba jut-e, a tisztító tűzbe vagy a pokolba. Itt a lélek tehát ítéletet, elhangzó, kinyilvánított isteni döntést vesz tudomásul. Ezzel lezárul a külön ítélet, mert Jézus döntése megfellebbezhetetlen, igazságos. Amikor arról hallunk, hogy lesz majd még egy ítélet a világtörténelem bezárásaként, abban mindenki ugyanazt az ítéletet kapja, amit már a külön ítéleten kimondott róla az igazságos bíró. Az ítéletnek megfelelő állapotot azonnal fel kell vennie, és az a mennyországra is, a pokolra vonatkozólag is ugyanaz marad örökre. Ez az ítélet tehát nyomatékosan hangsúlyozza, hogy az érdemszerzésre és a büntetésre kapott idő a halállal és az azt követő ítélettel végleg lezárul.

VISSZAJÁRHA-T-E MEGHALTAK LELKE AZ ÉLŐK LÁTOGATÁSÁRA?

A lelkeket a külön ítélet után három meghatározott hely egyikére küldi az igazságos ítélet, de ez nem akadályozza meg a földre való visszatérésüket, amennyiben erre Isten engedélyt ad nekik. Tehát nem kíváncsi unatkozók szórakoztatása a cél, hanem valamiféle komoly ok. Egyik egyetemi professzoromtól hallottuk a következő esetet: Jámbor pap halt meg váratlanul. A helyettesítésére kiküldött paptárs időnként valami kopogást hallott. Nem tudta mire vélni. Egyszer ebéd után sziesztára ledőlt elődje ágyára. A különös kopogtatás ismét jelentkezett. Majd amikor nem figyelt rá, hirtelen ledőlt az ágy melletti székre tornyozott könyvcsonomó. Mivel senki rajta kívül nem volt a szobában látható, kíváncsi lett a ledőlt könyvcsonomóra. Az egyik könyvet nyitva találta. Benne jelző cédula, rajta pedig egy név kereszttel megjelölve. A vendégpap azonnal arra következtetett, hogy lelkiismeretesnek ismert halott kollégája sietve felírta valaki halottjának a nevét, és kötelezte magát, hogy kötetlen időben, de sürgősen elvégezze a kívánt szentmisét a halottért. Úgy látszott, a váratlan halál miatt ez a szolgálat elmaradt. Hogy a tisztítótűzből kiszabadulhasson, Isten megengedte neki, hogy segítséget kérjen. Másnap ezért a halottért misézett, és több kopogás nem hallatszott. Kárhozott lelkek szabadon nem térhetnek vissza a földre, csak ha Isten valakinek meg nem engedi, hogy üdvös figyelmeztetést adjon: Van pokol, és oda kerülnek a hitetlenek. A tisztítótűzből Isten hazaengedheti, aki ezt kéri. A mennyországból az üdvözült lelkek visszatérhetnek, ahányszor akarnak, hiszen szabadok. Viszont annyira szeretik Istent, hogy csak az Ő tetszésével vállalkoznak földi látogatásra. Mi tartható azokról, akik a halálból feltámadtak? Ilyenek a Szentírásból: a Naim-i ifjú (Lk 7,11-17); Jairus leánya (Mk 5,21-43); Lázár (Jn 11,17-53) Jézus halála után sok szent feltámadt a sírból. (Mt 27,53) „Ezek feltámadásuk után előjöttek a sírokból, bementek a szent városba és sokaknak megjelentek.” A három feltámasztott (fentebb) sorsára vannak óvatos elgondolások. Haláluk nem tekinthető olyanoknak, mint az általánosan ismertettek. Valószínűleg nem volt külön ítéletük, hiszen az életnek adta vissza Jézus valamennyit. Nyilván volt még a feltámadásuk után rengeteg jó és esetleg rossz cselekedetük. A külön ítélet pedig lezárja a földi életet, megadja

az élet folytatásának mikéntjét, és a későbbi ítélet nagyban megváltoztathatta volna az előbbi eredményét. Mit csináltak addig a halálban eltávozott lelkek, amíg Jézus meg nem adta ezt a rendkívüli ajándékot a számukra? Az előzményekben már megbeszéltük, hogy a testből eltávozott lelkek cselekvése egészen más, mint a testben élő léleké. A teljes együttes élet emlékeitől megfosztatnak ezek a lelkek? Úgy járnak, mint az álomban átélt élmények, amik csak a lélekben történnek, ébredés után sokszor teljesen elhalványodnak, meg is semmisülnek?

AZ EMBER CÉLJA ISTEN DICSŐSÉGE

„A teremtő Isten tárgykörében megmutattuk, hogy Isten az egész világot saját dicsőségére teremtette. Ezért az ember célja, minthogy maga is teremtmény, Isten tárgyi dicsősége; mivel pedig értelmes teremtmény, Isten formális dicsőségének kell lennie.” (Takács József, Dogmatika, 858)

Az első szempont szerint az ember maga is hozzátartozik a teremtői kiváló műhöz, tehát emeli saját maga megvalósult létével a létrehozót. A második szempont viszont engedi, sőt meg is követeli, hogy létével és tehetségével felhasználja képességeit arra, hogy Isten dicsőségét elismeri, kihangsúlyozva, hogy ilyen nagy sikert a művén keresztül is csak Isten érhet el. Viszont ha ezt meg tudom tenni és szíves akarattal meg is teszem, azzal elismerem, hogy Isten végtelenül nagyobb a teremtményeinél, mert a legnagyobb festőművész vagy más alkotó is csak látképet tud létrehozni. Amikor mint élő egy másik élővel élőnek ad létet, akkor nem művészkedik, hanem szül. Assisztál a létét kigondoló, egész életfolyamát előre megtervező és irányító Alkotónak. A testhez való lelket és az új személyt csak isteni, közölhetetlen erővel lehet kigondolni, a testtel egyesíteni, a közös működésre irányítani. Amikor erre magamtól rájövök, vagy okos szülőktől, nevelőktől megtudom, meg kell köszönnöm Istenemnek. Ez az egyik legfontosabb feladata minden embernek, hogy döbbenjen rá erre az igazságra: Pontosan olyan vagyok megszületésemkor, amilyenek engem Isten megtervezett, tehát igazi ember. Mert az az igaz, ami megfelel a fogalmának. Isten minden embernek elkészítette öröktől fogva az élettervét,

amit majd saját élettevékenységével kell megvalósítania, és amit tőlünk Jézus, az igazságos Bíró számon kér. Ha jó lesz az alkalmazkodásom Uram tervéhez, tehát megtettem mindent, amit előírt nekem, akkor igaz leszek magam is, méltó arra, hogy az igazak országába belépjek. Ha nem egészen tökéletes az igazodásom Isten velem kapcsolatos élettervéhez, hogy annak alapján én is igaz legyek, akkor van egy csodálatos lehetőségem: bűnbánattal és Jézus megváltói kegyelmével újra igazított, vagyis megigazult ember lehetek. A szentgyónás mindenkor ezt a célt szolgálja, különösen az utolsó alkalommal a halál beállta előtt. Az erénytan is arra biztat, hogy a reményt sose adjam fel! Az igazság ismertetett fogalma mellett van egy másik alapvető fogalmunk is, amit meg kell ismernünk és napi legfőbb tennivalóként gyakorolnunk. Szent János apostol hagyta ránk legigazibb és legszebb megfogalmazását: „Szeretet az Isten, és aki a szeretetben marad, Istenben marad, és az Isten őbenne”. (1Jn 4,16b) Isten az életünk földi, a halál pillanatáig tartó első szakaszát arra szánta, hogy mindenki itt a földön tanulja meg és jól gyakorolja be: A legnagyobb Szeretet azért hív bennünket haza, az atyai házba, hogy ott Őt, a legnagyobb szeretetet nézzük, teljünk el vele, illetőleg örökké tartó boldogságából akkora intenzitású részt kapjunk állandó jelleggel örökké, amennyi szeretetet mi adtunk azoknak, akiket Isten itt a földön mellénk rendelt. Első a házastárs! Azután a saját gyerekeink, akikkel Isten meg akarja áldani a világot. Akiket Isten nem erre a szolgálatra hívott, az segítsen boldogítani a más ember gyerekeit. Akiket Isten ránk bíz. A hazug és önző világban élve, felmerülhet a kérdés: Mit tegyünk velük? Sem gyűlölnünk, sem utánoznunk őket nem szabad! Szeressük őket azzal, hogy teljes megtérésükért imádkozunk.

A MENNYORSZÁGRÓL, AZ ÖRÖK BOLDOGSÁGRÓL

Az ember életének a célja megismerni Istent önmagában, mint a legfőbb igazságot és szeretetet, és szolgálni neki az igazság és szeretet munkálásával. Aszerint, hogy ezt az egész életünkre kiszabott istenismeretet, önzetlen Isten- és emberszeretetet mennyire sikerült megvalósítanunk, halálunk pillanatában három féle sors várhat ránk, három helyen és állapotban. Ezek: a mennyország, a tisztítóhely és a pokol.

Sokan úgy beszélnek a mennyországról, mint állapotról. A Szentírás viszont nem egy állapotot említ, ha a mennyei boldogságról szól. A Szentírás helyről szól, amely a fölséges Isten lakóhelye, örökös jó helye. A tudományos, filozófiai fogalmak ugyan nem biztos, hogy az ebben a világban megszokott értelemben pontosan úgy használhatók, mint a földi életben. Gondoljunk a föltámadt Jézusra: a feltámadt test átment a sír sziklafalán vagy zárókövén. Gyalogolt az emmauszi tanítványokkal, aztán onnan eltűnt. Kiment az Olajfák hegyére, a búcsúvétel után felfelé emelkedett lassú tempóban a báránnyel magasságáig, pillanat alatt az égben volt. Amit a filozófia precízen meghatároz, az az égi viszonyokban valahogy másként van, vagy másként is lehet. Nekünk a tér a testek egymáshoz való viszonya. A hely a térnek az a része, amelyet a test kitölt: az egész az egészben van, a rész a részben; Ahol az ajtó be van zárva, egy mási szilárd test nem mehet át rajta. Jézus feltámadt teste akadálytalanul átment rajta. A tiszta szellemnek nincs szüksége helyre. Isten tehát nem igényel helyet a mennyországban, mégis „trónon ül”, „Jézus az Atya jobbára ült”. A huszonnégy mennyei „vén” székeken ülnek a trón előtt: mintegy teret alakítanak ki. Az anyaloknak sem hely, sem tér nem kell. Az anyagi dolgok fogalmi megvannak a mennyben is, de másként. Akármilyen furcsának tűnik is a mennyországban most is van két embertest: Jézusé és Máriáé. Az utolsó ítélet után pedig reméljük, ott leszünk frissen feltámasztott testünkkel együtt. A másik fogalom, ami nálunk nélkülözhetetlen: az idő. A filozofikus fogalom az idő a mozgás mértéke. Van olyan elgondolás, hogy a mennyben nincs idő, folyamatos idő helyett egy örök pillanat létezik, de az pillanat az idő egy-egy keresztmetszete. Oda érkeznek az üdvözültek, állandóan mozgás van, egymás után a világ végéig. Most a lelkek járhatják be a mérhetetlen csillagvilágot, a világ mostani állapotának bevégeztével pedig a feltámadt testek azt az újat, amelyet Isten nekik készít. A mennyország a boldogság helye, mégpedig a tökéletes boldogságé. Boldog az, akinek mindene megvan, amire vágyik. Teljesen boldog az, akinek mindene megvan, amire vágyik, és nem kell félnie, hogy abból a teljességből valamit elvehetnek. Ez a józan megfogalmazás megmutatja, hogy a földön senki sincs, aki teljesen boldog lehet. Egyébként itt a földön a mennyei boldogságról senkinek nincs is fogalma. Csak analóg fogalmakkal fejezhetjük ki azt a keveset, amit tudunk róla.

AZ INTUITÍV VÍZIO MISZTÉRIUM

Misztériumnak nevezték azokat a rejtett, nehezen érthető dolgokat, tanításokat, amelyeket mások már ismernek, titokzatosságukat már kicsit értik is, nem csak homályos fogalmaink vannak róluk. Mivel ezek az istenség titkaihoz tartoznak, csak felkészülés, ismerkedés után nyerhetünk beavatást. Ezt a fogalmat Szombathelyen hallottam egészen fiatal koromban, amikor az ősi pogány SABARIA templomának feltárt alapjait nézegettük. Ott magyarázta az idegen-vezető, hogy a külső terem padozatán sokkal több a kopás, mint a belsően. A két termet elválasztó közfal közepén ajtó volt valaha. Ebből a tényből, hogy zárt volt a belső helyiség, oda nem mehett be akárki, csak azok, akik már beavatottak voltak. Nyilván más forrásokból tudta ő is, hogy a beavatás különleges szertartással történt, és amit majd odabenn megismer, megtapasztal, arról az egyszerű, a titkokba be nem avatottaknak szólni sem szabad. Ott hallottam a misztérium szó görög alakjáról is először: mystérion (műszterion). A szó etimonja (eredetének magyarázata) ez volt: myó (műó)=becsukok, bezárok. Az emberi ajkat összezárom, aztán kicsit az ajkat csücsörítem, akkor a beavatást végző egyén, (pogány pap), hüvelyk és mutató ujjával, mint egy természetfeletti zárral, csipesszel összezárta az ajkat. Ezzel jelezte, hogy a látott titkokat a be nem avatott személyeknek nem mondhatja el a beavatott. Az titok, mással nem közölhető. Később a szentírásstudományba avattak be bennünket. Ennek a mondanivalója valódi titkok ismeretébe avatott minket. Amikor Isten a nyolcvan éves Mózesnek a figyelmét fel akarta kelteni, a Sínai hegyhez közelítő, de nem tanulatlan ember előtt, a nap forró sugaraival lánggra lobbantott egy vadrózsa-bokrot. Ez arrafelé a nagy nyári sivatagban nem volt ritka látvány. Mózes is elment volna mellette, de amíg közeledett, hosszabb ideig figyelte, végül kíváncsi lett, és ezt mondta: „Odamegyek és megnézem ezt a különös látványt, miért nem ég el a csipkebokor! Amikor aztán látta, hogy odamegy megnézni, szólította őt Isten a bokor közepéből és azt mondta: Mózes, Mózes! Ő azt felelte: Itt vagyok! Az Úr ekkor így szólt: Ne közelíts ide! Oldd le lábadról sarudat, mert a hely, amelyen állsz, szent föld! Azután azt mondta: Én vagyok atyáid Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene és Istene. Mózes erre eltakarta arcát, mert nem mert Istenre nézni”. (Kiv 3,3-6) Eme beszélgetés után Mózes

más szemmel nézett erre a helyre, amelyen a láthatatlan, de mindenütt jelenlévő Isten érezte vele, hogy Ő más, mint a csipkebokor, nem lakik benne, nem része neki, nem tartozéka. Pedig nem is sejtette még akkor, hogy majd hónapok múlva milliós tömeggel jön ide, és amikor Isten jelezni fogja végtelen fölségét, érzékelteti ezt magával a hatalmas hegygel, amely kiemelkedik a sivatagból, jelezve csupán, hogy a mérhetetlen világmindenségnél is nagyobb: végtelen. Eltörpül mellette ez a hegy is, amely mellett a milliós embertömeg is csak nyüzsgő hangya-tábor. Amikor aztán ezek a méretek kellően megszeppentették a zsidó népet, akkor eltakarta egy félelmetes felhő a Sínai hegyet, mint amikor a tájra ráront a nyári vihar: a gomolygó felhők. Az egymást követő tüzes villámok, nyomukban pedig a mennydörgés fülsüketítő csattogása, állandó moraja. Minden, ami gigantikus és félelemkeltő, arra hívja fel a választott nép figyelmét, hogy most találkozik legelőször a világmindenséget kisujjával mozgató Nagyúrral. Mózes Isten parancsára kihirdeti: A hegy lábához se közelítsen senki, mert aki megteszi, szörnyethal. Itt kezdték megérteni Isten választott népének tagjai, hogy milyen nagy megtiszteltetés vár rájuk, hogy a mennyei Isten őket népévé, választottaivá akarja avatni.

„AZ ÜDVÖZÜLTEK AZ ÉGBEN INTUITÍV
VÍZIOBAN LÁTJÁK ISTENT, VAGYIS
KÖZVETLEN ISMERETTEL, SZÍNŐL-SZÍNRE.”

Azokat nevezzük üdvözülteknek, akik már teljesen tiszták minden bűntől és mentesek minden büntetéstől. Itt tehát nem az a követelmény, hogy látszik az ott levőkön, hogy olyanok, mint a teljesen új ruha. Az a lényeg, hogy az üdvözültek mentesek már egykori bűneiktől és azok minden következményétől. Tudjuk, hogy az ember, az értelmes teremtmény egyedüli boldogsága csak maga Isten lehet. Benne van meg minden, ami az ember szellemi részét is tökéletesen kielégíti. A tényleges tökéletes tárgyi boldogság csak az lehet, ami nélkül nincs boldogság, de ha ez a tárgy megvan, akkor a boldogság tökéletes. Most mélyebben próbáljuk meghatározni, hogy miben áll ez a boldogító egyesülés Istennel, mit is tartalmaz az em-

ber számára. A földön élő kutató akkor boldog, ha jól ismeri kutatásának anyagát, és ha minél több tárgyval rendelkezik az adott kutatási területről. Isten mindig mindenütt teljes lényegével van jelen, de mi ezt a lényeget nem tudjuk úgy felismerni, hogy az kimerítő legyen. Ez a boldogító istenismeret Isten látásában tapasztalható. Látjuk Istent úgy, amint önmagában van. Ezt az istenlátást mégsem lehet úgy értelmezni, mint az emberi szemnek azt az élményét, amikor valami csodálatos látnivaló tárul ki előtte, és egyre több szépség jelenik a bámuló szem előtt. Talán úgy érzi, hogy minden szépséget meglátott, aztán még a jól látó emberszem is anynyi szépséget talál millió részletben, hogy igazán sosem telik be a boldogsággal. Gondoljunk az ószövetség nagyjainak élményeire. Amikor Mózes parancsot kapott Istentől, hogy vezesse tovább a Sínai hegytől egészen az Ígéret földjéig a választott népet, Mózesben megfogalmazódott egy igen merész, de érthető igény: ez a feladat, amelyet most Isten újonnan rá akar bízni az Úr, csak akkor lesz igazán elvállalható, ha maga Isten lesz az igazi vezető, mert az Ő mindenhatósága és csodálatos szépsége tudja csak kielégíteni az ő, és sok más zsidó igényét is a hosszú-hosszú vándorúton. „Ha nem te magad még elöttünk, ne is vezess ki minket erről a helyről! Miről is tudhatnánk meg, én és a te néped, hogy kegyelmet találtunk színed előtt, hacsak velünk nem jársz, hogy így dicsőbbek legyünk minden népnél, amely a földön lakik. Az Úr erre azt mondta Mózesnek: Ezt is, amit mondtál, megteszem, mert kegyelmet találtál előttem, és név szerint ismerlek téged. Mózes azt felelte: Mutasd meg nekem dicsőségedet! Neked megmutatom egész jóságomat, és kimondom előtted az Úr nevét, mert könyörülök azon, akin akarok, és kegyelmes vagyok az iránt, aki nekem tetszik. Majd azt mondta: Ám arcomat nem láthatod, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon. Azután így szólt: De íme, van itt egy hely mellettem: állj erre a kősziklára! Ha majd elvonul előtted dicsőségem, beálltalak a kőszikla hasadékába, és befödlek jobboldalra, amíg el nem vonulok. Aztán elveszem kezemet, és utánam tekinthetsz, de arcomat nem láthatod.” (Kiv 33,15-23) Hasonlóan beszélt az Úr Illés prófétával is, amikor holtfáradtan felért oda Izraelből negyven napos rohanással. „Állj a hegyre az Úr elé, s íme, ott elvonul az Úr.” (1Kir 19,11) Isten ezekkel az előkészítő beszélgetésekkel rámutatott kiválasztottainak, hogy a földi életben is ad sok örömet, de a boldogító istenlátás a mennyei áldás lesz, vagyis a beteljesülés a földi istenszolgálat és a felebaráti szeretet jutalmaként.

ISTEN INTUITÍV SZEMLÉLETE ABSZOLÚT TERMÉSZETFÖLÖTTI

Isten közvetlen színe látása a teremtett lényeknek minden tekintetben teljesen természetfeletti. A nézők, szemlélők oldaláról természetfeletti. Önmaga az istenség az Személyeknek tulajdona, az ő ismeretük természetükhöz tartozó, tehát természetes. Minden teremtett lény a saját képességeivel közelíti meg a teremtetlen isteni természet legbelső titkát. Az Úr Mózesnek és Illésnek belső isten-látást kérő, könyörgő vágyát visszautasította, mondván: „Neked megmutatom egész jóságomat és kimondom előtted az Úr nevét, mert könyörülök azon, akin akarok, és kegyelmes vagyok az iránt, aki iránt nekem tetszik.” (Kiv 33,19) A földet teremtő, örömet elkészítő és ajándékozó jóságomat meg tudom neked mutatni, érzékeiddel is éreztetni tudom, hogy ez csak az irántatok való szeretetem műve, nekem ez nem növeli dicsőségemet. Amikor a betlehemi angyali énekből megtanultátok, hogy Fiam megtestesülése és földre születése akkora isteni jóság, hogy ezt világgá kell kiáltani. Az angyalok megmutatták azt is, hogy: „Ez lesz a jel számotokra: találni fogtok egy kisdedet pólyába takarva és jászolba fektetve. Ekkor azonnal mennyei sereg sokasága vette körül az angyalt, és dicsérte Istent: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarátú embereknek!” (Lk 2,12-14) Ezek a szegény pásztorok biztosan nem olvasták Mózes második könyvét, benne a fentebbi isteni választ: „Neked megmutatom egész jóságomat és kimondom előtted az Úr nevét” —, de amit akkor a tudós kiválasztott megértett, azt ők is megéreztek. S a karácsonyt ünneplő, vagy a vasárnapi szentmiséken összegyűlt hívő seregek sem elsősorban Mózesről tanulták meg, hogy az Isten intuitív szemlélete majd csak a mennyországban mutatkozik meg igazán, de ezek a pásztorok olyan közel kerültek hozzá, hogy ott hagyták keveske vagyonukat, a bárány-nyáját, elindultak a maguk kis barlangja felé árkonbokon át. A hallott isteni üzenet a boldogító istenlátásról a világ minden kincsénél többet ígért. „Menjünk át Betlehembe és lássuk azt a dolgot, ami történt, s amelyet az Úr hírül adott nekünk. Elmentek tehát sietve, és megtalálták Mária és Józsefet, és a jászolban fekvő kisdedet”. (15b-16) „Amikor meglátták őket, elbeszélték nekik, amit a gyermek felől hallottak. És mindannyian, akik hallották, csodálkoztak azon, amit a pásztorok beszél-

tek nekik. Mária pedig megjegyezte mindezeket a dolgokat, és el-elgondolkodott rajtuk szívében”. (17-19) Az Egyház ilyen céllal építhette bele a jelentősebb ünnepeken a szentmise bűnbánati sóhajai után az ősi Dicsőséget. Tisztogatni, nyitogatni kell lelki szeminket, hogy a szentmise tanító része, a szentírási olvasmányok és a kellő magyarázat minden alkalommal közelebb emeljen bennünket Istenünkhöz. Így lesz a szentmise értelmünk bevezetése, útkészítés az Istenhez. (Szent Bonaventúra) A mennyország már csak befejezés lehet. Mózes is sok embernek nyitogatta szemét. A keresztény katolikus teológia tudományosan minden lehetőséget megragad, hogy jó választ adjon arra a kérdésre: Mi is a dicsőség fénye? „Ha tehát most ténylegesen létezik intuitív vízió, az nem pusztán az emberi értelem erőiből keletkezik, és nem abból magyarázható, hanem abból, hogy az értelmet növelni, fölemelni, tökéletesíteni lehet ahhoz, hogy képes legyen Isten látására. Azt a segítséget nevezik a teológusok Isten fényének, amit a teremtett értelem kap arra, hogy képes legyen meglátni Istent.”

HONNAN ERED A VÍZIÓ KÜLÖNBÖZŐSÉGE?

Az ember egész földi életében rengeteg kegyelemben részesülhet. Ez a kegyelmi bőség sok féle előre elkészített isteni erő lehet. Amikor az Atya a megszámlálhatatlan lehetőségek közül kiválaszt egyet, hogy megvalósítsa, földi létet ad, ezzel az elhatározással kijelöli a teremtendő ember földi teendőit. A kijelölt tennivalók megfelelő fizikai erőket kívánnak. Ezeket a fizikai, testi erőket a szülők testéből kapja az ember. Nem mondhatja senki, hogy Isten ereje ehhez semmit nem ad hozzá. Ő az, aki az apa és anya testéből az új egyén természetét meghatározó örökölt gének milyenségét és mennyiségét Ádámtól és Évától tudatosan irányította. Ehhez a testhez tervezi és adja teremtő erejével az Úr a lelket megfelelő értelmi és akarati képességekkel. Isten határozza meg a különleges célt is, amit az új teremtménynek el kell érnie. A végső cél megismerése és kivitelezése nem a természetes síkon mozog, a végcél természetfeletti. Isten, ha kérjük, adja a kegyelmeket, mert sokféle és bőséges kegyelem szükséges. Bennfoglalóan adni akarja azt is, hogy az Ő tervei és a mi hozzáállásunk alapján az ember olyan egyéni elbírálásban részesüljön, ami szinte lehetetlen, hogy bár-

ki máséval megegyezzen. Kimondhatjuk tehát, hogy a jutalomként kapott intuitív isteni vízió különbözősége elsődlegesen attól függ, hogy az egyén Istennek rá vonatkozó élettervét hogyan váltotta valóra. Isten a mennyei fogadásunkon bemutatja mindazt a lelki eredményt, amit földi életünkben a mellénk rendelt emberek közösségeiben elértünk. Ez az összesítés adja meg azt az igazságos eredményt, amit az Úr jutalomként, tehát nem irgalomból, nem jóindulatból, hanem igazságosság szigorú mértéke szerint ad nekünk. Mivel a mennyei jutalom mindenki számára örökké tartó, a különbségek tehát az öröm, a boldogság intenzitásában mérhetők. Ez a különbség tehát az üdvözülés alkalmával dől el. Mi a vízió tárgya? A Firenzei zsinat határozta meg, hogy az intuitív istenlátás elsődleges tárgya maga a hármasság egy Isten. Ez annyit jelent, hogy amikor látjuk az egyetlen isteni természetet, ugyan akkor látjuk azt is, hogy ezt az egyetlen, egyszerű, végtelen nagy, mindentudó és mindenható isteni természetet nem egy, hanem három Személy birtokolja. A három isteni Személy bensőséges, személyes életében látjuk majd a Személyek egyéni életét, cselekvését, de azt is látjuk, hogy kifelé, a teremtett világ felé mind a három Személy egyszerre egyformán cselekszik. Ezt a közös cselekvést azonban külön szoktuk egy-egy isteni Személyhez kötni: Az Atya teremtette, a Fiú megváltotta, a Szentlélek megszenteli a világot. Mivel ténylegesen teljesen együtt művelik mindhárom isteni cselekvést, ezt a személyhez kötést helyesen tulajdonításnak nevezzük. Ez is tárgya az intuíciónak. Földi életünkben is sok mindent megismertünk Istenről. Ezeket a földön szerzett ismereteket is látjuk majd az intuitív ismerettel. Csodálatosan szép lesz majd látni, hogy alakult ki bennem az első kép Istenről, hogy épült tovább egyre tökéletesebbé az értelmem befogadóképességének növekedésével, az egyre táguló ismereteim fejlődésével.

ISTEN SZÍNE-LÁTÁSA AZ Ő SZERETETÉVEL ÉS A LEGNAGYOBB ÖRÖMMEL JÁR EGYÜTT

A földön tapasztalt boldogság magas foka akkor érhető el, ha látjuk azt vagy azokat, akiket nagyon szeretünk, együtt lehetünk velük, és a velük való találkozás felébreszti életünk sok-sok boldog találkozásának örömét.

Ha a földi életben is eláradhat bennünk ilyen nagyfokú szeretet és öröm, amivel kapcsolatban azért valami kis hátsó gondolat vagy érzés arra figyelmeztet bennünket, hogy ez a csodálatos földi élmény-sajnos- nem tarthat örökké, mert itt „Minden elmúlik egyszer, minden végére ér”, akkor felemelhet bennünket a hitünk ígérete, hogy megszűnik az idő, nem kell félnünk, hogy változás áll be életünkben. Ez az állapot nem változik meg soha. A végtelen Szeretet szeret minket, mi is szerethetjük Őt, ez együttesen és minden más örömmel tökéletesen együtt van bennünk és el sem veszíthetjük soha. Akik hittel elfogadják, hogy van mennyország és Isten kegyelméből oda feljuthatunk, ezt a tételt is vallják. Az Egyház tanítása így, ilyen alakban nem található, de hallgatólagosan föltételezik a megnyilatkozások, hogy az égben az Istenboldogító szeretetét és örömét birtokoljuk, mint a vízió következményét. Többször pedig egyenértékű kijelentésekkel kimondják ugyanezt.

ISTEN BOLDOGÍTÓ SZERETETÉRŐL

A lakoma és a menyegző hasonlatával az örök életet bemutató példabeszédek feltételezik az asztaltársaság tagjainak egymás közötti és a családtagokkal szemben táplált szeretetét. Másutt megmutatjuk a Szentírásból, hogy Isten és az igaz ember között már az életben szeretet, sőt barátság áll fenn. Nem indokolható, hogy ez a barátságos viszony az égben megszűnne, sőt az ellenkezőt kell állítani. Az Isten akaratát összefoglaló főparancs Isten szeretetéről szól, amit már itt a földön is megkövetel. Az égben nyilvánvalóan nem más az Isten akarat, ahol az a legpontosabban végrehajtva teljesül. „A szeretet nem szűnik meg soha, noha a próféciák megszűnnek.” (1Kor 13e,8) „A győztesnek rejtett mannát adok és ragyogó fehér követ, abba a kőbe belevésve pedig új nevet, amit senki nem ismer, csak az, aki megkapja. Ez a bensőséges közlés olyan, amilyen igen szoros barátok között szokásos.” (Jel 2,17)

ISTEN SZERETET ÉS ÖRÖM

Isten az ember-teremtése során azt akarta, hogy minden férfinak legyen meg a neki szánt lányban a boldogító felesége, és minden lány találja meg azt a férfit, akit feleségként boldoggá tehet, és a szeretetével kiérdemli, hogy feleségként ő is boldog lehessen. Ez az isteni rendelkezés a „lesznek ketten egy test” (Ter 2,24), de már az ember teremtésének elbeszélésében is általános isteni rendelkezésnek látszik: „Megteremtette tehát Isten az embert a maga képére, Isten képére teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket”. (1,27) Ehhez járul az Istentől öröktől fogva megtervezett közös gyermekeik sora, akiknek a földön kellett volna a szüleiktől megszületniük: „Isten megáldotta őket és azt mondta nekik Isten: Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet!” (1,28) A földön egymást szeretni kellett volna: a szülők nevelnek, a felnőttek ápolják az öreggá vált szülőket, nem csak eltemetik, hanem Istenboldogító színe látására imádkozzák őket. Így alakult? Éva, az első édesanya sírhatta, hogy elsőszülötte agyonütötte az öccsét, de a többi nemzedéknek sem volt boldog a családi élete. A Szentírásból olvassuk, hogy még a választott nép is élt a férfiak „szerezett jogával”, és a legkisebb eset miatt jöhetett a váló levél a feleségnek és máris az utcán találta magát. A gyerekek még Jákobnál is négy asszonytól születtek, Salamon király pedig rekordot döntött ezer asszonyával. Még az apostolok is meglepődtek, amikor Jézus kihirdette, hogy vissza kell állnia az eredeti rendnek. (Mt 19,4-6) Az apostolok rémületére, hogy többet nincs válás a férfiak könnyebbségére, Jézus kihirdeti ünnepélyesen: „Ez kezdetben nem így volt. Mondom hát nektek: aki elbocsátja feleségét, ha csak nem paráznaság miatt és mást vesz el, házasságot tör”. (8c-9) Jézus ezután bevezet egy új törvényt, ami az Újszövetségben bizonyos változásokat hoz a családok földi és örök boldogságában. „Tanítványai erre azt mondták neki: Ha így áll a dolog az ember feleségével, nem érdemes megházasodni. Ő azt felelte nekik: Nem mindenki érti meg ezt a dolgot, csak azok, akiknek megadatott. Vannak ugyanis eunuchok, akik anyjuk méhéből így születtek; aztán vannak eunuchok, akiket az emberek tettek ilyenné; és vannak olyan eunuchok is, akik önmagukat férfiatlanították a mennyek országáért. Aki meg tudja érteni, értse meg.” (10-12) Aki az Isten országáért, valami különös küldetésért marad a saját családalapítástól távol, annak

a túlvilági boldogító istenlátás nem a megszokott, hanem a különleges szeretetszolgálatért jár jutalmul. Ezek közé tartoznak a római katolikus papok, akiknek a papszenteléshez ezt a nőtlen (celebs) állapotot vállalják. Ezek a mennyországba jutva a maguk közösségével együtt élvezhetnek különleges fényt és örömet a boldogító istenlátásból. Ugyanez áll a férfi és női szerzetesrendek tagjaira is. Nekik, ha hivatásukat szívesen és odaadóan gyakorolják, azért igen nagy jutalom jár, különösen azoknak, akik misézhettek, és akik szeretettel rendszeresen be is mutatták az Üdvözítő keresztdozatát az Ő parancsa értelmében: „Ez az én testem, mely értetek adatik. Ezt tegyétek az én emlékezetemre!” (Lk 22,19) „Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az új szövetségé, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.” (Mt 26,27-28) Akik vették a fáradságot, hogy más szentségeket is kiszolgáltassanak mindenkor, amikor csak lehetett, megadja nekik az Úr, hogy a közvetített kegyelmek fényében együtt ragyogjanak az isteni fényforrásban. Akik pedig saját hibájukon kívül nem lehettek édesanyák, de minden más szeretetgyakorlatot elvállaltak szívesen, kapják meg a lemondás jutalmát és jótetteikét is bőségesen.

MI AZ ÖRÖK ÉLET?

Jézus mondja: „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek Téged, egyedül igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust”. (Jn 17,3)

Az emberi megismerés a test érzékszerveivel kezdődik, az örök boldogság is látással, boldog vízióval teljesül be. Megpróbálom bemutatni a Szentírás családképe alapján, hogy juthat el a mennybe lépő lélek a megszokott szemmel és értelemmel látás helyett csak értelmi látással beteljesíteni az egész ember, a test és a lélek egységének boldogságát. Fontos ezt kutatnunk, mert az örök élet is élet Jézus kijelentése alapján, és ezt a teljes emberi életet csak a test és a lélek elválaszthatatlan egységében tudja megélni. Az ószövetségi választott nép, a zsidóság hitt a halált követő feltámadásban. A feltámadás hitének legszebb megvallása a csontmezőről szóló látomás, Ezekiel próféta megdöbbentő élménye. A látomás előzményeként leírja, hogy a hosszú fogságban meggyötört zsidók kezdték feladni reményü-

ket, hogy még egyszer hazamehetnek Jeruzsálembé és környékére. Ekkor az Úr elragadta a prófétát egy hatalmas síkságra, amely tele volt emberi csontokkal. A csontok állaga és mennyisége igen hosszú idő elmúlására engedett következtetni. Ezekiel csak bámult. Isten feltette neki az első kérdést: „Emberfia, vajon életre kelnek még ezek a csontok? Uram, Istenem! Te tudod! Próféta! Ezekről a csontokról és mondd nekik: Ti száraz csontok, halljátok meg az Úr igéjét: Így szól az Úr Isten a csontokról: íme, én lelket bocsátok belétek, hogy életre keljete! Izmokat adok rátok, húst növesztek rajtatok, bőrrel vonlak be és lelket adok nektek, hogy megtudjátok, hogy én vagyok az Úr!” (Ez 37,3-6) Amikor a próféta szó elhangzott, óriási zaj támadt. A beláthatatlan és nagyon vastag csontreteg megmozdult, kereste és meg is találta mind a maga tartozékait. Aztán jött az utolsó parancs: „A négy szél tájékaról jöjj elő, lélek, és fújj ezekre a megöltekre, hogy életre keljenek!” (9) A halottak pedig mind feltámadtak és éltek. A zsidóknak szólt elsődlegesen a vigasztalás, de mivel nekik akkor ennyi csontvázuk nem lehetett, az üzenet az összes embernek szól. Minden halott feltámad a világ végén. Minden lélek a saját testét kapja vissza. Az emberi testben hét évenként az anyag kicserélődik, egy parányi részecskét kell minden ember testéből megőriznie Istennek, hogy az a test eredeti tulajdona lehessen a feltámadtnak. Miért írtam mindezt? A számítógépszakértők tudják, hogy egy körömnyi műszerdarabon könyvtárnyi anyag megőrizhető és egy gépen tökéletesen fellelhető rengeteg írás. Isten mindentudó és mindenható. Az emberek minden érzéki (fantázia) képet meg tudnak őrizni és fel tudnak eleveníteni, ha kedves volt és elraktározták a testükben. A feltámadásig a lélek is fel tud mutatni érzéki képeket, utána pedig a testtel egyesülve abból idézheti fel élete minden kedves emlékét. Akkor visszaáll az eredeti megismerési rend: az érzékeink életszerűen adják az emlékeket, és az emberi boldogító istenlátásban ez a követelmény is rendeltetészerűen működik.

A MENNYEI BOLDOGSÁG ÖRÖK

Az örök szó jelentése két féle: ha Isten létére vonatkozólag használjuk, akkor azt jelenti, hogy soha nem kezdődött és nem is lesz vége sohasem. Az örök boldogság, Isten boldogító színe-látása, amikor nem az isteni személyekről, hanem teremtett személyekről van szó, mint az istenlátás alanya-iról, akkor az örök szó jelentése szűkül, és azt jelenti, hogy ami örök, örökös birtoklás, az valamikor elkezdődött, de véget nem ér sohasem. Ennél az utóbbi értelmezésnél tehát a kezdetet nem zárjuk ki, csak a boldogság szünetelését vagy megszűnését. Origenes követői másként látják a mennyei boldogságot. Szerintük a mennyben élő tiszta szellemeket ismételt próbáknak veti alá, és ha elbuknak, tehát bűnt követnek el, akkor testbe zárja őket, és csak Krisztus, a Megváltó kegyelmével szabadulhatnak ki. Ha a földi élet végéig sem tudnak megtisztulni, akkor a másvilágon folytatódik a tisztulásuk, amíg a teljes ártatlanság állapotát el nem érik. Ha ez végül is nem következik be, akkor kezdődhet minden előlről. A mennyei boldogság nem szünetelhet vagy végződhet valaha is. Ha a boldogság megszakadna vagy megszűnne, az keményen érintené a boldogultat. Ha ezt nem sejténé, és bekövetkeznék mégis valaha, az tragédia lenne, teljes csalódás a boldogságot kezdettől ígérő Istenben. Ha tudná valahonnan, ki vállalkoznék akkor egész életet érintő kereszthordozásra, esetleg fiatal életét ki dobná oda áldozatul vértanúságra? Az örök boldogság kívülről elérhetetlen az esetleges rontó szándéknak. Oda utólag nem juthatnak el a boldogultat meggyalázó lappangó hírek. Jézusnak az ítélet meghozatalakor minden, még a legapróbb hiba is ismerős. Az ítélet után tisztító tűzbe kerül a bocsánatos bűnnel vagy le nem törlesztett adóssággal terhelt lélek. Ott megtörténik a teljes tisztulás. Ha az utolsó napjáig gonosz jobb latort nem kellett Jézusnak meggyóntatnia a kínszenvedés iszonyata közben, akkor a fentebbi eshetőségtől miért kellene bárkinek is aggódnia? Egyébként micsoda boldogsága lenne a léleknek a tökéletesen tiszták között, ha lebukástól kellene tartania? Ha pedig maga a boldogság belülről, a saját természetében, azaz lényegében lenne romlandó, akkor az örök boldogság egyáltalán nem létezhetnék, mert semmivel nem lenne különb, mint a földi életében állandóan makkegészséges ember is előbb-utóbb belehal valamibe. A tökéletes boldogság fogalma kizárja a belső romlás minden

veszélyét, mert ennek a fogalmához hozzátartozik, hogy minden jónak egyszerre történő és tökéletes birtoklása.

A MENNYEI BOLDOGSÁG NEM SZÜNETELHET VAGY VÉGZÖDHET VALAHA IS

Ha a boldogság megszakadna vagy megszűnne, az keményen érintené a boldogultat. Ha ezt nem sejténé, és bekövetkeznék mégis valaha, az tragédia lenne, teljes csalódás a boldogságot kezdettől ígérő Istenben. Ha tudná valahonnan, ki vállalkoznék akkor egész életet érintő kereszthordozásra, esetleg fiatal életét ki dobná oda áldozatul vértanúságra? Az örök boldogság kívülről elérhetetlen az esetleges rontó szándéknak. Oda utólag nem juthatnak el a boldogultat meggyalázó lappangó hírek. Jézusnak az ítélet meghozatalakor minden, még a legapróbb hiba is ismerős. Az ítélet után tisztító tűzbe kerül a bocsánatos bűnnel vagy le nem törlesztett adóssággal terhelt lélek. Ott megtörténik a teljes tisztulás. Ha az utolsó napjáig gonosz jobb latort nem kellett Jézusnak meggyóntatnia a kínszenvedés iszonyata közben, akkor a fentebbi eshetőségtől miért kellene bárkinek is aggódnia? Egyébként micsoda boldogsága lenne a léleknek a tökéletesen tiszták között, ha lebukástól kellene tartania? Ha pedig maga a boldogság belülről, a saját természetében, azaz lényegében lenne romlandó, akkor az örök boldogság egyáltalán nem létezhetnék, mert semmivel nem lenne különb, mint a földi életében állandóan makkegészséges ember is előbb-utóbb belehal valamibe. A tökéletes boldogság fogalma kizárja a belső romlás minden veszélyét, mert ennek a fogalmához hozzátartozik, hogy minden jónak egyszerre történő és tökéletes birtoklása.

A BOLDOGULTAK NEM KÉPESEK BÜNT ELKÖVETNI, EZÉRT NEM TUDJÁK ELVESZÍTENI A BOLDOGSÁGOT

Bünt az követ el, aki tudva és akarva nem engedelmeskedik Isten parancsolatának. Ebben a tételben viszont nemcsak azt állítjuk, hogy az üdvözültek nemcsak hogy nem követnek el bűnt, mert ott Istenboldogító színe látásában félreérthetetlenül tudják, értik, hogy Istennek a parancsa jó, nekem is az a jó, ha alkalmazkodom hozzá, mert övé az igazság. Ebben a tételben azt is kimondjuk, hogy a mennyben lehetetlen bűnt elkövetni. A bűn elkövetésének lehetetlensége több okból is eredhet:

1. előzetes ok: a bűn elkövetése előtt megvan az ok, amely a bűnt valakinek az esetében lehetetlenné teszi. 2. utólagos ok: a bűn elkövetésének lehetetlensége csak a tény vagy annak előrelátása után állítható. 3. belső ok: ha a bűnt kizáró ok magában az alanyban van meg. 4. ha a bűnt kizáró ok az alanyon kívül van meg. 5. metafizikai, fizikai, erkölcsi, attól függően, hogy az ok a bűnt metafizikai, fizikai, vagy erkölcsi szinten teszi lehetetlenné. A tételben azt állítjuk, hogy a boldogultak nem képesek bűnt elkövetni. (Takács, Dogmatika 891)

ISTEN SZENTSÉGÉVEL NEM FÉR ÖSSZE, HOGY KÖZÖMBÖSEN NÉZZE TEREMTMÉNYE BÜNEIT, EZÉRT MEG KELL BÜNTETNIE A BÜNÖST

A földön ugyanis nem a bűnt büntetik a bíróságon, hanem a bűnért járó büntetést szabják ki. A bűn a börtön évtizedei után is megmarad. Azt csak Isten irgalma bocsáthatja meg, ha a bűnös Jézus kínszenvedéseinek érdemeire hivatkozva kér bocsánatot a szentgyónásban. Jézus ezt húsvét este rögtön az üdvözlés szavai után rájuk lehelt és így szólt: Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek, akiknek pedig megtartjátok, azok bűnei megmaradnak.” (Jn 20,22-23) Isten abszo-

lút igazságos. Ez azt jelenti, hogy mindenkinek megadja, ami megjár neki. Természetesen ugyanígy irgalmas is. Megteheti az igazságosság sérelme nélkül, hogy valakiknek megbocsát, mert Fia, Jézus Krisztus, embertestvérünk lett, mint Szűz Mária Fia, tehát jogosan átvállalhatta a többi ember vétkeit. Iszonyú, tizenhat óras szenvedései isteni értékűek, hiszen Jézus nem emberi személy. A teljes értékű emberi természetet, az embertestet, amelyet a Szentlélek alkotott Szűz Mária testéből, az emberi lelket, amelyet a teljes Szentháromság teremtett és egyesített a magzati testtel, az egész emberi természetet szorosán, örökre elválaszthatatlanul isteni Személye alá rendelte. Szünetései, halála és feltámadása ennek következtében végtelesen értékűek, elegendők minden bűn bocsánatáért. Isten törvényei örökre érvényesek. Emberi hatalmak hiába gyártanak velük ellentétes törvényeket, azok érvénytelenek és értelmetlenek, soha senkit nem mentesítenek a bűnöktől. A kinyilatkoztatásban megtaláljuk, hogy ha valaki eredeti bűnben hal meg, nincs megkeresztelve, az nem kapta vissza az ősszüleők által minden utódjuk kárára elvesztett megszentelő kegyelmet, az elkárhozik. A mennyországba csak Isten családjának a tagjai juthatnak be. Az Anyaszentegyházban ezért jött szép szokásba a kisgyermek megkeresztelése. A görög szertartású katolikusok (görög katolikusok) és a görög keletiek a keresztséggel együtt a bérmálás szentségét is azonnal kiszolgáltadják. Ez a szokás sokaknak nem tetszik, mondván: Jézus harminc éves korában keresztkellett meg, tehát a gyermekkeresztelés érvénytelen. Jézus nem vette fel soha a keresztség szentségét, amelyet Ő rendelt el, mert Ő isteni születéssel születik öröktől fogva az Atyától; amikor megtestesült, emberi testét és lelkét azonnal hozzá csatolta istenségéhez, nyilvánvaló, hogy ez a legszentebb emberség ebben a pillanatban megkapta a megszentelő kegyelmet. Hogyan maradhatott volna Jézus embersége akárcsak egy pillanatig is a megszentelő kegyelem híján? Ez azért is lehetetlen lenne, mert embersége emberi lelkének teremtése pillanatától részesült a boldogító istenlátásban is. Jézus megtestesülése rendkívüli módon történt, az egész emberi nem megváltására, emberi természete egy pillanatig sem lehetett a meg nem váltottak sorstársa. Jézus az emberi test és lélek felvételét örök isteni terv alapján kapta meg, az Ő megtestesülése abban a tervben élt öröktől fogva, neki nem kellett saját magát megváltania, magváltói szenvedése és halála kizárólag az emberi nem megváltását eredményezte.

MIND AZ ÉRDEMSZERZÉSNEK, MIND A BŰN ELKÖVETÉSÉNEK IDEJE LEJÁR AZ EMBER HALÁLÁVAL

Nem lehetséges tehát, hogy az üdvözültek a mennyei boldogságban bünt kövessenek el. Bűn csak akkor jön létre, ha a jóval kapcsolatosan tévedés, tudatlanság vagy megfontolás hiánya áll fenn. Ilyen az égben nincsen. Istenboldogító szeretete szükségszerű, de nem fosztja meg az üdvözülteket a szabadságuktól. Ezért a saját elhatározásukból tudnak szabadon dönteni, hogy mennyei társaikkal beszélgetnek, megnéznék valamit, ha a földről kérés érkezik hozzájuk, hogy járjanak közben Istennél valamilyen jó kiesésében. Így nyilatkoznak azok a teológusok, akik ezzel a kérdéssel foglalkoznak. Vigyázni kell, hogy eme lehetőségeket túlzásba ne vigyük. Az első ok ugyanis mindig a mennyei boldogságban is Isten, az ember nem előzheti meg döntésével magát az első okot. A tettek felett a legfőbb uralmat ott is mindig Isten gyakorolja.

A POKOLRÓL, VAGYIS AZ ÖRÖK KÁRHOZATRÓL

„A pokol szó két értelemben alkalmazható: tág értelemben azok a félreeső helyek, ahol azokat a lelkeket tartják el a mennyei boldogságot. (Tridenti Katekizmus I. rész 6. fej. 2. sz.) Szoros értelemben az a visszataszító sötét börtön, ahol az elkárhozottak lelkét örök és kiolthatatlan tűz kínozza, a tisztátalan lelkekkel együtt, ezt nevezik gyehennának is, mélységnek, szoros értelemben pokolnak. (uo. 3. sz.) Ha a következőkben pokolról beszélünk, ha csak kifejezetten föl nem tüntetjük, mindig a szoros értelemben vett pokolról van szó. Nem is vállalkozunk arra, hogy kifejezetten bizonyítsuk ennek a pokolnak a létezését. A Szentírás és a hagyomány a pokolról ugyanúgy, mint a mennyországról, igen világosan tanúskodik. Ezen felül mindaz, amit el fogunk mondani, megerősíti a pokol létezését is, hiszen ha valakik a pokolra kerülnek, ha ott örök kínokat

állnak ki, akkor magának a pokolnak is léteznie kell. A pokol természete leginkább abból érthető meg, hogy mindig az éggel ellentétesnek mondják. Ezen kívül számos különböző kifejezéssel és képpel írja le a kinyilatkoztatás, ezek összességükben véve nyújtanak olyan ismeretet a pokolról, amilyen a földön elérhető. Nem lehet emberi fogalmakkal és szavakkal kifejezni, csak azok a szerencsétlenek tudják meg, akik megtapasztalják. A kinyilatkoztatás csak analóg ismeretet nyújt róla. Közös és biztos állítás, hogy a pokol nem pusztán állapot, hanem hely is. Azért kell helynek lennie, mert anyagi tűzről olvasunk, és a feltámadás után a kárhozottak teste gyúlik majd össze. A Szentírás szavai és az egész hagyomány helynek tünteti fel. Ha azt kérdezzük, hogy hol van, nem lehet biztonsággal válaszolni. A Szentírás és egyházatyák szavaira támaszkodó régi nézet a földben vagy a föld alatt helyezi el a poklot, mert azt mondják, hogy a lelkeket pokolra taszítják, leszállnak a pokolba, noha ezek a szavak nem jelentenek szükségszerűen helymeghatározó irányt, hanem a mennyország magasztosságával ellentétben a pokol visszataszító voltát fejezik ki. Abból, hogy a pokol helye nem határozható meg biztonsággal, legkevesbé sem következik, hogy a pokol nem hely, vagy, hogy egyáltalán nem létezik. A mindenható Isten nem nyilatkoztatta ki a pokol fizikai helyét, de bizonyos, hogy tud helyet biztosítani azoknak, akik visszavonhatatlanul elvesztek.” (Takács Dogmatika 893-4)

A kinyilatkoztatásban megtaláljuk, hogy ha valaki eredeti bűnben hal meg, nincs megkeresztelve, az nem kapta vissza az ősszülők által minden utódjuk kárára elvesztett megszentelő kegyelmet, az elkárhozik. A mennyországba csak Isten családjának a tagjai juthatnak be. Az Anyaszentegyházban ezért jött szép szokásba a kisgyermek megkeresztelése. A görög szertartású katolikusok (görög katolikusok) és a görög keletiek a keresetséggel együtt a bérmálás szentségét is azonnal kiszolgáltadják. Ez a szokás sokaknak nem tetszik, mondván: Jézus harminc éves korában keresztelkedett meg, tehát a gyermekkeresztelés érvénytelen. Jézus nem vette fel soha a keresetség szentségét, amelyet Ő rendelt el, mert Ő isteni születéssel születik öröktől fogva az Atyától; amikor megtestestült, emberi testét és lelkét azonnal hozzá csatolta istenségéhez, nyilvánvaló, hogy ez a legszentebb emberség ebben a pillanatban megkapta a megszentelő kegyelmet. Hogyan maradhatott volna Jézus embersége akárcsak egy pil-

lanatig is a megszentelő kegyelem híján? Ez azért is lehetetlen lenne, mert embersége emberi lelkének teremtése pillanatától részesült a boldogító istenlátásban is. Jézus megtestesülése rendkívüli módon történt, az egész emberi nem megváltására, emberi természete egy pillanatig sem lehetett a meg nem váltottak sorstársa. Jézus az emberi test és lélek felvételét örök isteni terv alapján kapta meg, az Ő megtestesülése abban a tervben élt öröktől fogva, neki nem kellett saját magát megváltania, magváltói szenvedése és halála kizárólag az emberi nem megváltását eredményezte. A bűnbeesés utáni büntetés kiosztásakor Isten azonnal jelezte, hogy Fiát a sátán nem harminc évre, de a legkisebb időre sem tudhatja alattvalójának: „Ellenségeskedést vetek közéd és az asszony közé, ivadékok és az ő ivadéka közé. Ő széttiporja fejedet, te pedig a sarkát mardosod”. (Ter 3,15) Amikor Keresztelő János keresztelt, csak vízzel keresztelt, csak előjelzést adott, hogy majd jön a Megváltó: „Láttam, hogy a Lélek, mint galamb, leszállt az égből és rajta maradt. Nem ismertem őt, de aki azért küldött, hogy vízzel kereszteljek, azt mondta nekem: Akire látod a Lelket leszállni és rajta maradni, ő az, aki Szentlélekkel keresztel. Én láttam, és tanúságot tettem arról, hogy Ő az Isten Fia.” (Jn 1,32-34) Azért is nagyon fontos a kisgyerekek megkeresztelése, mert később elfeledkezhetnek róla, és a megkeresztelt ember a megszentelő kegyelem állapotában minden jótettéért mennyei kincset érdemelhet, tehát növekszik a túlvilági boldogsága. Ha valaki legalább sejti, hogy a megszentelő kegyelmet nemcsak a keresztség szentségével lehet elnyerni, hanem ha arra nincsen lehetősége, akkor ezt a vágyat ápolja önmagában, és bízza magát Isten jóságára. Isten a vágy-keresztség mellett ad egy másik lehetőséget is. Ha valaki szeretne Isten gyermeke lenni, mindent megtesz, hogy erre méltó legyen, de nem jut hozzá, viszont keresztényüldözés idején vállalhatja a Jézusért való szenvedést. Ebben az esetben mintegy saját kiömlő vérében keresztelkedik meg. Ezt nevezzük vérkeresztségnek. Aki meg van keresztelve, de életveszélybe kerül, és nincsen módja elmenni, meggyónni, és a visszاسzerzett kegyelemmel biztosítani örök üdvösségét, annak a tökéletes szeretet felindítása is elegendő, hogy elkerülje a pokolba jutást és az örök kárhozatot. Viszont a legtisztább mód a poklot elkerülni: tudatosan nem elkövetni halálos bűnt sohasem, vagy ha megeseett a tragédia, igyekezni minél gyorsabban meggyónni. Imádkozni a bűnösök megtéréséért, ez a szeretet módja. Isten megfizet irgalmával.

MIÉRT NEM TUD MEGSZABADULNI A KÁRHOZAT KÍNJAITÓL AZ ELKÁRHOZOTT?

Azért, mert a halál után az elkárhozott személy nem tud új döntést hozni. Amikor teljes természete megvolt, úgy döntött, hogy nem kell a fölséges Isten birtoklása, helyette megelégszik valaminek a birtoklásával, ami nem Isten. Amikor hittudományi hallgató voltam Budapesten, híre futott, hogy egy fiatal lány érettségi után bejutott az orvosi egyetemre. Kiváló tanuló lett. Fél év múlva azonban változtatott elhatározásán és elment gyári munkásnak. Amikor tanárai és kollégái okát kérdezték, azt felelte: a barátnőm is ott dolgozik. Pénzt keres, és minden hónapban tud új harisnyát vásárolni. Én hat-nyolc évig csak éjjel-nappal tanulok, és nem lehetek igazán csinos. Így döntöttem. Ez az igaz történet akkor sokakat elgondolkodtatott. Ha meggondoljuk, hogy az illető lányból így is lehetett, így, gyári munkásként is boldog ember, kiváló feleség és édesanya. De, ha betegeket látott megfelelő orvosi ellátás nélkül szenvedni, akiken magasabb képzettsége révén tudott volna segíteni, akkor sokszor megbánhatta elhamarkodott döntését. Itt pedig a mennyország örökké tartó örömeiről és a fölséges Isten boldogító színe látásáról van szó, és ha arról mond le valaki könnyelmű, meggondolatlan ötlettel és ezt nem tudja, nem akarja megváltoztatni életében, halála után Isten nem ad neki lehetőséget. A halállal ugyanis, mint tudjuk, lejár az előkészület ideje, véglegesül az üdvösségtől való megfosztottság, a kárhozat. Itt következik az érzékek büntetése is: ami, vagy amik bűnös vágya miatt az érzékei kielégítése elvonja Istentől, próbálna már visszafordulni az örök, nagy jó felé, de ennek a lehetősége is végkép lezárult. A kinyilatkoztatás forrásai, vagyis a Szentírás és a Szentagyomány (egyházatyák) többet beszélnek a pokollal kapcsolatban az érzékek büntetéséről, mint arról, hogy nem látják az Istent a tökéletes, boldogító istenlátással. Az érzéki világ ugyanis közel van hozzánk, jobban ismerhetjük, jobban is tudja sok ember szeretni, mint a vallásos élményeket. Tehát nem az a baj, hogy valaki kiválóan ismeri a remek borokat és meg-megkóstolja azokat. A baj ott következik, hogy valaki erre költi, tehát elissza a fizetését, családjának nincsen ennivalója, tehát ezzel is sok szenvedést, gyötrelmet okozhat. De ittasan könnyen jönnek a rémes veszekedések, nem ritkán verkedések, esetleg súlyos testi-sértések. Ezek már súlyos bűnök a felebaráti

szeretet ellen. Aki pedig a kiskocsmába vagy éppen rossz hírű italmérésbe megy mise helyett, nemcsak a felebaráti szeretetet sértheti italozásával, de lemarad a szentmise-áldozatról, Jézusnak rengeteg szenvedésével és keresztalálának borzasztó kínjaival megszerzett kegyelmeit elveszíti, nem részesül belőlük sem a maga, sem a családja, sem rászorulóik javára. Ezt akkor hiányosan sejtí, de sejtí, és mégis akarja elveszíteni.

A POKOLBELI BÜNTETÉSEK EGYENLŐTLENSÉGEIRŐL

A pokolban a büntetések nem egyformák. Az igazságos bíró állapítja meg, hogy az elkövetett bűnökért milyen és mekkora büntetés jár. Ha egyenlők lennének a büntetések, nem felelnének meg az igazságosság követelményeinek. A IV. Lateráni zsinat így fogalmazta meg ezt az elvet: „Meg fog fizetni mindenkinek tettei szerint, mind az elvetetteknek, mind a választottaknak, hogy megkapják tetteik szerint mindazt, ami nekik jár, akár jók voltak azok, akárrossza.” (D 429) Ha azonban közelebbről meg kell határozni, hogy a büntetést hogyan kell különbözőképpen alkalmazni, a következőket lehet elmondani. Nincs nehézség, ha az érzékek büntetéséről van szó. Attól függ, hogy az a külső tényező mennyire hatott a személyre. A kárhozat büntetésének is különbözőnek kell lennie, mert ez a fő és lényeges büntetés. Kiterjedés szempontjából minden büntetés egyaránt örök. Mivel a mennyei boldogságban az Istent látjuk a maga természet szerint, a kárhozatban pedig ettől lesz megfosztva az elkárhozott, ilyen szempontból sem lehet különbséget tenni: minden elkárhozott egyformán nem látja a boldogító Istent. Viszont más szempont szerint lehet különbséget tenni az istenlátás elvesztésének mértékében. Aki sokat tudott Istentől a földi életben, az másként éli meg a kárhozatban a veszteségét, mint aki éppen hogy tud valamit a boldogító istenlátásról és annak mértékéről a földi élet folyamán. Lehet még más különbséget is tennünk ezen az imént említett, természetes Isten-ismereten kívül. A természetfeletti, tehát kegyelemből fakadó Isten-ismeret sokkal több örömet és előnyt adhat annak, aki komolyabb kegyelmi életet él: rendszeresen imádkozik, vagyis beszélget Istennel. Szentségi életet él: rendszeresen részt vesz szentmisén,

szentgyónásban, szentáldozásban, keresi az igazságot, gyakorolja az önzetlenséget, vagyis a boldogító szeretetet, ha mindezt abbahagyja és elfordul a hitélettől, az addigi természetfeletti kincseket is elveszíti, és ennek a hiánya, a hiány érzékelése nagymértékben növelheti a boldogító istenlátás elvesztésének kínját. Mindezt a gondolatsort zavarhatja az a tudat, hogy Isten mindenhol jelen van nemcsak tudásával, hanem teljes lényegével is. Ezt azonban a pokolban senki sem érzékeli. Tehát nincs vigasz attól a tudattól, hogy az elkárhozott létét is Isten ereje tartja a létben. Ez a tudat nem örömet nyújt, hanem inkább égető fájdalmat gerjeszt: annak idején karnyújtásnyira volt hozzám is az Isten, megérintett és én is megtehettem a tőle kapott módokat szerint. A pokolban már ebből a közelségből soha öröm nem fakad.

A POKOLI TŰZ TERMÉSZETÉRŐL

Az alapkérdés: Mi az a pokolbeli óriási fájdalmat okozó tűz? Nekünk a tűz elsődlegesen azt az égést jelenti, amikor fát, szenet, széntartalmú hulladékot égetünk el és az a tűz megsüti, megfőzi ételünket, kellemessé fűti a téli hidegtől erősen lehűlt szobahőmérsékletet. Ez a tűz a fűtött testeken kívül van. Ha élő ember testét éri elégeti, iszonyú fájdalmat okozva a testnek. Régi történetek sora szól a Római Birodalomban kétszázötven évig folyt keresztényüldözésről. Az üldözéseket kirobbantó Néró császár szégyellte, hogy az ő márvány és aranypalotái közelében több száz éves plebejusi házak éktelenkedtek. Mondják, megírta klasszikus versformában Trója égéséről szóló eposzát, és borzalmas művét akarta aláfesteni kellő kivilágítással. Amikor megtudták az emberek, miért kellett a maguk mindenének odavesznie, fellázadtak. A császár szorult helyzetében ráfogta a becsületes, józan és szegény keresztényekre: ők a cirkuszi véres szórakozásokat messze elkerülő, embergyűlölő keresztények voltak képesek ilyesmit megtenni. Később óriási lakomát rendezett a Vatikáni domb alatt felépített cirkuszában. A megrészegült tömegnek szánt fő attrakció akkor kezdődött, amikor napnyugtakor egyszerre meggyújtották az arénát körülvevő faoszlopok alá készített rőzsecsomókat. Izgalmas tűzijáték, igazi cirkuszi produkció. Tapsolták is a vérengző vendégek. A birodalmi főváros sok kereszténye

viszont buzgó szívvel imádkozott. Erőt kértek testvéreiknek. Mert a rőzsés faoszlopokon keresztények függtek. Gonoszul kitervezett cirkusz: először a felgomolygó, nyers, fojtó füst, majd a mindinkább nekibátorodó lángok iszonyú kínok közt gyötörték Jézus Krisztusba vetett hitükért szenvedő, lassú, de borzalmas kínhalált szenvedő keresztényeket. A kínzás borzalmas, de aki belehalt, lelke azonnal a mennyországba jutott, ahol a főhely a vértanúké. Ezeket látta Szent János apostol, aki még nem ismerte fel őket, de az egyik tiszteletre méltó idős szent férfi megmagyarázta neki: „Ezek, akik hosszú, fehér ruhába vannak öltözve, azok, akik a nagy szorongatásból jöttek, és fehérre mosták ruhájukat a Bárány vérében. Ezért vannak Isten trónja előtt, és éjjel-nappal szolgálnak neki templomában, és aki a trónon ül, fölöttük lakik. Nem éheznek és nem szomjaznak többé, nem éri őket többé a nap, sem bármiféle forróság, mert a királyi széken ülő Bárány lesz a pásztoruk, az élet vízének forrásához vezeti őket, és Isten letöröl szemükről minden könnyet.” (Jel 7,14-17) Az ember csinálta tűz külső hőforrás, kívülről gyötör. A lángja elalszik, mihelyt elfogy belőle a szén. A pokol tüze is külső, máshonnan érkező energiából való. Isten nem kötötte az emberek orrára, honnan pótolja az energiákat. A mi napunk a kisebb napok közé tartozik. Évmilliók óta ontja a hőt, és amint látjuk, évek óta emeli a napi kvótát. Ez tehát az első megállapítás. Lehetne szó az emberekből származó energiáról is. Az ember láza is tud olyan „igazán pokoli kínokat” okozni, hogy nem csoda, ha akad olyan gondolkodó, aki felvetődik, hogy saját energiájából kap örökös fűtést az elkárhozott. Csakhogy a pokol lakói olyan személyek, akik már évtizedek óta gyötörődnek a pokoli tűzben. A feltámadásig csak lelkek vannak a pokolban, mint a sátán és társai és a mellettük egyre szaporodó új emberi lakók. Sok okos ember töprengett már eredmény nélkül. Annyira már ismerhetnénk Isten dolgait, hogy a kérdés végső tisztázása nem emberi élmény lesz, „Ki sárból, napsugárból összegyúrva tudásra kicsiny, de vakságra nagy”. (Madách Imre: Az ember tragédiája)

MI A SORSA AZOKNAK, AKIK PUSZTÁN AZ ÁT- EREDŐ BŰN ÁLLAPOTÁBAN HALNAK MEG?

Azoknak a kisdedeknek, akik keresztség nélkül halnak meg, az örök sorsát nem tudjuk tisztázni. Nem lehet bizonyítani olyan nézeteket, amelyek azt állítják, hogy gyermekek keresztség nélkül elnyerhetik a fogadott fiúság kegyelmét, hogy valamilyen formában üdvözülhetnek. Most azok sorsát vizsgáljuk, akik nem képesek erkölcsi cselekedetekre, tehát erkölcsileg sem jót, sem rosszat nem tudnak tenni, tehát csak a megszentelő kegyelem híján élnek az áteredő bűnben. A következőket mondhatjuk biztossággal: Az örök boldogságot nem élvezhetik, mert nincsenek a megszentelő kegyelem állapotában, így örökre ki vannak zárva Istenboldogító színe látásából. Tehát mindenki ki van zárva Isten természetfeletti víziójából, aki az áteredő bűn állapotában hal meg. Ezek tehát a kárhozottak között vannak, nem az üdvözültek között. A hívek között akadnak olyanok, akik nyilván szánalomból, azt állítják, hogy a pokol tornáca megmaradt azóta is, hogy onnan az ószövetségi szentek kiszabadultak és a mennybe felmentő Jézus Krisztussal együtt a mennyi boldogságba jutottak. Ezek a jóakarató testvéreink abban bíznak, hogy az öntudatukat a földön el nem ért kisdedek számára fennmaradt ez a pokol szenvedtető részétől elválasztott hely, mert ezek a kisdedek nem vétkeztek egyéni bűnnel, csupán a megszentelő kegyelem híján nem üdvözülhetnek és ezért a kárhozatba jutottak, de érzéki szenvedéseket nem kell vállalniuk, tehát a pokol tüze nem árt nekik. Akadnak olyanok is, akik abban bíznak, hogy nem szenvednek érzéki fájdalmakat, szomorúságot azok, akik érzéki bűnökkel nem vétkeztek, nem kell ezekért vezekelniük. Szomorúság sem gyötri őket, mert nem ismerik az igazi boldogságot. Viszont biztosan meglesz mindenük, ami a természetüknek kijár, és Isten természetes szeretetét is birtokolják a természetes istenismerettel együtt. A mennyországban tökéletes boldogságot élveznek az üdvözültek, mert ott minden vágyuk teljesül, és nem kell félni attól, hogy valamit is elveszítünk. Akik a pokolba kerültek, azoknak a teljes boldogság elérhetetlen, mert a bűnök miatt máris elveszítettek boldogság lehetőségeket. Az Egyház tételesen elvetette a kárhozottaknak azt a boldogság élvezést, amelyet a bűnbeesés előtt Ádám és Éva a paradicsomban érezhettek a bűnbeesés előtt. Akik elkárhoztak, azok azt sem érezhetik,

hogy célba értek. Vannak azonban olyanok, akik a kárhozatban is találnak valami pótlékot: egyik ebben, a másik amabban tudósabb, ismereteik esetleg gazdagodnak. Viszont számolni kell azzal is, hogy a földön irigységből át nem adott élmények, titkok, ismeretek milyen alapon nyílnának meg ott, ahol a szeretetlenség minden bűnben és büntetésben igen kemény megtorlásban részesül. A földi élet legnagyobb kincse az önzetlen szeretet és a tiszta igazság ismerete. Általában féltékenyen őrzik a földi életben beidegzett zsigori magatartást. A boldogság mások boldogításáért járó jutalom a pokol fizetség mások boldogításának elhanyagolásáért.

A POKOLBELI BÜNTETÉSEK ÖRÖKKÉ TARTANAK

A pokolnak mindkét büntetése: a kárhozat, vagyis a mennyországból való kiesettség is, meg az érzékek büntetése is örökké tartó kínokat jelent. Tehát ugyanolyan értelemben használjuk itt is az örök kifejezést, mint a mennyei boldogságnál tettük, vagyis, ha a kárhozat büntetése egyszer ténylegesen elkezdődött, soha nem szünetel, soha vége nem szakad. Origenész úgy vélte, hogy minden büntetésnek az a célja, hogy az értelmes teremtményt meggyógyítsa. Amikor az elkárhozott a pokolban rájön arra, hogy milyen ostobaságot csinált, amikor nem hozta rendbe a súlyos bűnt, vagyis nem bánta meg tettét és nem kért bocsánatot Istentől, ott a pokolban is megteheti, és ezzel beteljesíti minden rossznak a helyreállítását. Követői pedig már kifejezetten ideiglenesnek mondják a pokoli büntetéseket. Augustinus idejében sokan azt állították (az úgynevezett könyörülők), hogy emberek szabadulnak ki a pokolból, de nem tudtak megegyezni, hogy kik és hogyan: Vajon minden elkárhozott kiszabadul-e és ha igen, mikor? Vagy csak a katolikusok, a katolikus Egyházban megkereszteltek szabadulnak-e ki? Esetleg azok, akik a földi életben olyan katolikusok voltak, akik szívesen tették a jót? Így a pokoli büntetés örökkévalósága megkérdőjeleződne. Egyes protestánsok úgy vélték, hogy Isten a kárhozottakat megsemmisíti. A lélekvándorlás hívei, egyes régebbi protestánsok, a liberálisok, spirítiszták, teozófusok ugyan sok mindenben nem értenek egyet, de a pokol büntetéseinek örökkévalóságát egyöntetűen tagadják. Az Anyaszentegy-

ház valahányszor a pokolról beszél, mindig azt mondja, hogy örökké tart. Amit az Egyház mond a pokolról az elmondható a Szentírás poklot említő szövegeiről is, vagyis minden ilyen szöveg örökkévalónak állítja a poklot. Viszont igaz, hogy a héber „leólam” (=örökre), vagy a Szentírásban használt egyéb „örök” kifejezés nem mindig jelent ténylegesen örökké tartót, de az elmondható, hogy a poklot nem azért mondja örökké tartónak, mert hosszú ideig tart, hanem olyan értelemben alkalmazza ezt a kifejezést, hogy vége nem lesz soha. A pokol örökkévalósága gyakran a mennyország örökkévalóságával áll párhuzamban. Olyan kifejezéseket találunk, amelyek természetüknél fogva kizárják a büntetés végét. „A gonoszok nem birtokolják majd Isten országát” (1Kor 6,9), „nem nyerik el Isten országát (Gal 5,21). Ezek a mondások nem korlátozódnak semmilyen időre. Az „örökkön örökké” nem szokott hosszú időt jelenteni, hanem olyan időtartamot, amelynek soha nem lesz vége.

A POKOL BÜNTETŐ MÉRSÉKLÉSÉRŐL

Arról szó sem lehet, hogy bármilyen kis adagolásban, de valamilyen erő csökkenteni tudná a büntetés hevét. Ha így lenne, végül el kellene fogynia a büntetésnek. Van, aki állítja, hogy a fel nem oldozott halálos bűn büntetése a földi életben időnként mérséklődik. Ezt a nézetet ismerte már Szent Ágoston is, és nem ítélte el kifejezetten, vagyis kissé hajolt feléje: „Úgy vélik, hogy a kárhozottak büntetése bizonyos, általuk tetszés szerint megjelölt időközönként mérséklődik. Így is megérthető, hogy megmarad irántuk Isten haragja, vagyis a kárhozat fennáll, (mert ez az Isten haragja, nem az isteni lélek felkavarodása), hogy haragjában, azaz miközben haragja megmarad, mégse tartsa vissza irgalmát, nem úgy, hogy véget vet az örök kínoknak, hanem hogy könnyebbséget ad legalább időnként a gyötrelmeknek.” (ML 40 284, R 1932) Prudentius húsvéti himnuszában főleg Krisztus feltámadásának éjszakáján említ ilyen mérséklődést. (ML 59 827) Ezek azonban kivételes vélemények, botránkozást is okozhatnak, ha húsvét előtt a kárhozottakért kezdenénk imádkozni. Újabb kérdés, hogy a pokolban megbocsátható-e a bocsánatos bűn, és ennek a bűnnek a bocsánata megtörténhetne-e? Úgy tűnik, nem, mert a bűnt ott vissza-

vonni nem lehet, továbbá a bűnbocsánathoz mindig kell isteni kegyelem, azt pedig ott nem osztanak. Igaz, hogy a bocsánatos bűnért önmagában nem jár örök büntetés, de a pokolban ez is örökös lesz. A kárhozottak megátalkodottságáról. A kárhozottak abszolút megátalkodottak, mert annyira megszilárdultak a rosszban, hogy semmi erkölcsi jóra nem képesek, Istent mindig gyűlölik. Ha valaha tudnának bűnbánatot tartani, akkor a pokol nem lenne örök. Életem legborzasztóbb élménye volt, amikor a halállal vívódó nagyon öreg beteg mindent szépen elfogadott, amit az Egyház adni tud, de egy bűnt nem tud megbánni. Őt valaki fiatal korában annyira megbántotta, hogy azt megbocsátani nem lehet. Döbbenet ült az ágy mellett. Kérletem, változtasson ezen az akaraton. Percekig tartott a néma lelki tusa. Én meg a jelen lévő Úr Jézus Krisztushoz rimádkodtam: Uram! Te egy hívő szavára azonnal küldtél engem, és én minden munkámat félretettem, indultam, mert erre tanítottál engem. A Te kezed tele kegyelemmel. Adj a betegnek kegyelmet, hogy tudjon megbocsátani megbántójának. Értesd meg vele is, hiszen jó gyermeked. Megtört a csend: Jól van, megbocsátok. Remélem, boldogan vár majd ő is engem a mennyország kapujában. Időben adott és elfogadott kegyelem.

A TISZTÍTÓHELYRŐL

A halálon túli dolgokról gondolkodva először azokkal a lelkekkel foglalkoztunk, akik megszentelő kegyelem állapotában haltak meg, és mentesek voltak a bocsánatos bűnöktől is, és nem terhelte őket a földről hozott, bűnökért járó ideiglenes büntetés sem. Mivel azonban teljesen tiszta, kis bűnöktől és ideig tartó büntetésektől is mentes lelkek valószínűleg nem minden halálozás alkalmával jelentkeznek az örök Bíró előtt, foglalkoznunk kell most azokkal is, akiket nem rögtön a két végső állapot vár. Mi lesz azok sorsa? Van mód befejezni a tisztulási folyamatot, amelyet elkezdett az ember a földi életben, felgyorsíthatott a súlyos betegség szenvedéseiben? De akár a betegség kínjai, akár kísértések heve miatt valami új tökéletlenség, hiba vagy türelmetlenség is jelentkezhetett a lélek mélyén, esetleg a gonosz lélek más cselvetései megzavarták a lélek állapotát, és ezek a friss

gondok már nem voltak rendezhetők a halál pillanatáig, akkor mi történik a lélekkel? Aki tehát nem teljesen tiszta, nem egészen kész a mennyországra, az isteni igazságosság nem tilthatja ki végleg az üdvösség helyéről és állapotából. Kell lennie egy olyan helynek, állapotnak, amelyben ezek az utolsó, néha nagyon hosszúra nyúló folyamatok lezajlanak. Most ezzel a hellyel és állapottal foglalkozunk. Az üdvösség forrásában nem leljük a tisztítóhely kifejezést, hanem helyette ezt találjuk: tisztulás és tisztító tűz. Létezik tisztítóhely, ahol az Isten szeretetében elhunytak közül azok lelkei engesztelődnek ki Istennel, Ideiglenes tisztító büntetés által, akiknek lelkén bűnök foltja maradt. A tétel szavai megadják a tisztító tűz „névleges meghatározását” és azt állítják, hogy van valami közbenső állapot az ég és a pokol között. „Az istenszeretben elhaltak lelke” azokra vonatkozik, akik nem halálos bűn állapotában hunytak el. Ez pedig a gondviselés jelen rendjében azt jelenti, hogy nem halálos bűn állapotában, hanem istenszeretben haltak meg. Ilyen állapot az, amikor a lélekben bocsánatos bűnök találhatók. „A bűnök foltja” kifejezés arra utal, hogy az elkövetett bocsánatos bűnök terhelik a lelket, és csak úgy tűnnek el, ha megbánjuk őket. De azt is jelenthetik, hogy ezekért a bocsánatos vagy halálos bűnökért még tartozunk valami adóssággal. Lehetnek az elkövetett bűnök után megmaradt rosszra hajló készségek is. Ezek a foltok esetleg megférnének a megszentelő kegyelemmel, de nem egyeztetethetők össze a mennyország teljes tisztaságával. Az a kifejezés: „Mindezek együttesen vagy egyesén ideiglenes tisztító büntetéssel engesztelődnek ki, azt jelenti: A tisztítóhely nem örökké tartó, büntetései ideiglenesek, tehát egykor véget érnek, és lemosják a fönti foltokat, úgy, hogy elmondható: a lelkek eleget szenvednek ezekért a foltokért, minthogy a büntetés hatása a lélek megszabadulása foltjaitól. A lélek pedig ilyen büntetésekkel kiengesztelődik, vagyis olyanra lesz, hogy semmi sem késleltetheti többé a bejutást a mennyországba. A tisztítóhelynek kapuja van a mennyországba. Azon át lép be a megtisztult lélek a mennyei boldogságba, és ott a földön kiérdemelt boldogságot. Ott már nincs megkülönböztetés, hogy a földön tisztult-e meg, vagy a tisztítóhelyen. Mégis az a jobb állapot, ha a tisztulás mihamarabb megtörténik, lehetőleg még a halál előtt, mert a tisztítóhely szenvedéseit igazán az teszi nehezzé, hogy még mindig nem láthatom a legtisztább örömforrást: Urunk Jézus Krisztus emberi arcát, nem is beszélve arról a hiányról, hogy nem boldogít Isten színről-színre látása.

A TARTALOMBÓL:

Beszélgetés az emberiség életének végső dolgairól

Bevezetés a dogmatikába

Az egyes emberek végső dolgairól

Az érdemszerzés ideje

A halálról

A mennyországról, az örök boldogságról

Isten intuitív szemléletéről

Isten szeretet és öröm

A poklóról, vagyis az örök kárhozatról

A tisztítóhelyről

Szentírási idézetek:

Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 1997

Borító kép:

Michelangelo: Utolsó ítélet, Sixtus-kápolna